

SELEKTIVNI TURIZAM U UOZI KATALIZATORA RAZVOJA I PROMOCIJE JUŽNE ISTRE SA NAGLASKOM NA OPĆINU MEDULIN

Kliba, Andrea

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:990642>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-08**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

ANDREA KLIBA

**SELEKTIVNI TURIZAM U UOZI KATALIZATORA
RAZVOJA I PROMOCIJE JUŽNE ISTRE SA
NAGLASKOM NA OPĆINU MEDULIN**

Diplomski rad

Pula, listopad 2022.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

ANDREA KLIBA

**SELEKTIVNI TURIZAM U ULOZI KATALIZATORA
RAZVOJA I PROMOCIJE JUŽNE ISTRE SA
NAGLASKOM NA OPĆINU MEDULIN**

Diplomski rad

Andrea Kliba, redoviti student

JMBAG: 0303049257

Studijski smjer: Turizam i razvoj

Kolegij: Kreativne industrije

Mentor: izv. prof. dr. sc. Mauro Dujmović

Pula, listopad 2022.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Andrea Kliba, kandidat za magistra ekonomije, smjera Turizam i razvoj, ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, 5. listopada 2022. godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Andrea Kliba, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „SELEKTIVNI TURIZAM U UOZI KATALIZATORA RAZVOJA I PROMOCIJE JUŽNE ISTRE SA NAGLASKOM NA OPĆINU MEDULIN“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama. Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 5. listopada 2022. godine

Potpis

Sadržaj:

1. UVOD.....	1
1.1. Cilj i svrha istraživanja	2
1.2. Istraživačka hipoteza	2
1.3. Struktura rada	3
1.4. Znanstvene metode istraživanja	3
2. TEORIJSKO POIMANJE KONCEPTA SELEKTIVNOG TURIZMA.....	4
2.1. Definiranje pojma selektivnog turizma	4
2.2. Ciljevi selektivnog turizma	5
2.3. Načela selektivnog turizma	7
2.4. Instrumenti za implementaciju održivog turizma.....	9
2.5. Povezanost selektivnog turizma i održivog razvoja	10
2.6. Selektivni turizam na području južne Istre	11
2.7. Ograničavajući faktori daljnjeg razvoja selektivnog oblika turizma na području općine Medulin.....	12
2.8. Strategije Klastera južne Istre - instrument u razvoju selektivnog oblika turizma	15
3. DOMINANTNI OBLICI SELEKTIVNOG TURIZMA NA PODRUČJU JUŽNE ISTRE	16
3.1. Sportski turizam.....	17
3.1.1. Postojeće stanje turističke ponude u segmentu sporta	18
3.1.2. Biciklizam.....	20
3.1.2. Kajak.....	22
3.1.3. Sup	23
3.1.4. Quad.....	24
3.1.5. Jedrenje na dasci i uz pomoć zmaja	24
3.1.6. Golf.....	25
3.2. Eno - Gastro turizam.....	29
3.2.1. Vina južne istre	30
3.2.2. Gastronomska ponuda južne Istre	32
3.3. Kulturni turizam	34
4. SMJEŠTAJNI KAPACITETI OPĆINE MEDULIN	36
4.1. Glavna obilježja općine Medulin	36
4.2. Hotelski smještaj.....	40
4.3. Privatni smještaj	40
4.4. Kampovi.....	41
5. UTJECAJ SELEKTIVNOG TURIZMA NA ODRŽIVI RAZVOJ OPĆINE MEDULIN	43

5.1. Vrste selektivnog turizma u turističkoj ponudi općine Medulin	43
5.1.1. Sportski turizam	44
5.1.2. Zdravstveni turizam	49
5.1.3. Kulturni turizam.....	50
5.2. Pozitivni utjecaji selektivnog turizma na gospodarstvo općine Medulin.....	54
5.3. Perspektive daljnjeg razvoja selektivnog turizma u općini Medulin.....	56
5.4. Zaključci i prijedlozi za unapređenje oblike selektivnog turizma na području južne Istre.....	58
6. ZAKLJUČAK	60
LITERATURA	62
POPIS SLIKA	68
POPIS TABLICA.....	69
POPIS GRAFIKONA.....	69
SAŽETAK NA HRVATSKOM JEZIKU	70
SAŽETAK NA ENGLESKOM JEZIKU (SUMMARY)	71

1. UVOD

Jedna od glavnih karakteristika turizma jest njegova dinamičnost. Kao i svaka druga složena ljudska djelatnost, turizam se sastoji od velikog broja elemenata i procesa, od kojih se svi mogu značajno promijeniti tijekom vremena, u nekim slučajevima izrazito značajnom brzinom. Predmetna je dinamika dobrim dijelom naglašena i marketingom, iz razloga što je turizam iznimno konkurentan, a destinacije imaju potrebu aktivno pristupiti krajnjem kupcu, što se automatski manifestira nadmetanjem s drugim destinacijama diljem svijeta. Konkurentska priroda turizma značajno se povećala u posljednjih nekoliko desetljeća, a promjene u prijevozu posebice su omogućile potencijalnim turistima da biraju između sve šireg spektra destinacija i atrakcija. Stoga je neizbježno, s obzirom na današnji zapadnjački naglasak na novosti i jedinstvenosti, sve selektivnija ponuda turističkog proizvoda koja se prilagođava preferencijama kupaca. Dakle, vrlo malo destinacija ostaje nepromijenjeno jako dugo, uz ograničenu iznimku nekoliko lokacija koje su uspjele sačuvati izvornu prirodu destinacije i sada to plasiraju kao svojevrsno nostalgичno ili jedinstveno iskustvo.

Područje južne Istre prepoznalo je potrebu za uspostavljanjem novog poslovnog modela, koji će između već ponuđenih prirodnih ljepota, turistima ponuditi nešto čime bi se u potpunosti upotpunio njihov boravak, i to aktivnim sadržajem i to bilo da je riječ o aktivnom odmoru, kušanju etno i gastro delicija ili pak istraživanju kulturnih i povijesnih znamenitosti samog područja. Takvim se konceptom osim u pružanju novog doživljaja, prvenstveno želi u većoj mjeri iskoristiti sve raspoložive potencijale prostora, čime bi se zaokružila jedna cjelovita priča koja bi u konačnici omogućila i veći broj dolazaka turista u pred i post sezoni, što bi posljedično u većoj mjeri intenziviralo gospodarsku djelatnost kraja koja sve intenzivnije poprima onaj sezonski karakter.

S obzirom na činjenicu da ponuda različitih vrsta selektivnog turizma iz godine u godinu predstavlja sve važniji segment ukupnog turističkog proizvoda kako na domaćem, tako i na svjetskom turističkom tržištu, budući ali i sadašnji kreatori turističke strategije morat će ozbiljno pristupiti u njezinoj kreaciji s obzirom na izrazito sofisticiranu i zahtjevnu djelatnost, koja podrazumijeva naglašenu multidisciplinarnost, kao i podršku svih sudionika.

1.1. Cilj i svrha istraživanja

Kraj prošlog stoljeća bio je obilježen ekspanzijom masovnog turizma. Međutim, razvoj turizma iznjedrio je vrstu posvećenosti koja je usmjerena prema pojedincu, odnosno u većoj mjeri subjektivnog zadovoljavanja njegovih potreba i želja. Novi koncept turizma, posljedično je iznjedrio razvoj ponude unutar koje se ubrajaju više različitih oblika turizma koji predstavljaju svojevrsan odgovor na turističku potražnju potrošača u što ubrajamo pojam selektivnog turizma. Selektivni turizam, predstavlja svojevrsnu antitezu klasičnom konceptu turizma temeljenog na „suncu i moru“, što predstavlja svojevrsan arhaičan model koji nije konkurentan glavnim turističkim zemljama na Mediteranu.

Slijedom navedenog, cilj predmetnog rada jest istražiti različite oblike selektivnog turizma koji su imali značajan doprinos u promociji južne Istre a što je predstavljalo komplementarnu nadogradnju prethodno „brendiranoj“ gastronomiji, enologiji, maslinarstvu i sl. same regije, što su također i strateške dodirne točke u turističkom konceptu kojem teži i općina Medulin. Svrha rada, pružit će uvid koliko zapravo nov način interpretacije, a samim time i primjene suvremenih turističkih trendova temeljenih na selektivnim oblicima turizma, doprinosi razvoju južne Istre, ali i same općine Medulin.

1.2. Istraživačka hipoteza

Po definiranju predmeta, cilja i svrhe istraživanja u predmetnom radu, moguće je determinirati temeljnu hipotezu rada:

H0: Selektivni turizam kao protuteža masovnom turizmu, doprinosi aktivnoj participaciji u promociji i razvoju južne Istre.

Pregledom te analizom kako statističkih turističkih pokazatelja tako i strategije koja aktivno participira u većoj promociji a posljedično tomu i razvoju južne Istre, doći će se do relevantnih konstatacija pomoću kojih glavna hipoteza biti će prihvaćena ili eventualno odbačena.

1.3. Struktura rada

Diplomski rad je strukturno podijeljen u šest zasebnih cjelina. U uvodnom dijelu data je uvodna riječ problematike teme, prikazan je i detaljno opisan predmet, cilj i svrha istraživanja, determinirana je i znanstvena hipoteza, prikazan je opis strukture rada te znanstvene metode koje će se primijeniti u diplomskom radu. U drugom dijelu teorijski je obrađeno temeljno poimanje koncepta selektivnog turizma kao osnova njegovog poimanja kroz ciljeve, načela, instrumenata i njegove povezanosti.

Treći dio opisuje dominantne oblike selektivnog turizma na području južne Istre koji se manifestiraju različitim spektrom sportskih aktivnosti, gastro - enološkom ponudom te nezaobilaznim kulturnim turizmom po čemu je južni dio istarskog poluotoka poznat. Četvrti dio opisuje smještajne kapacitete općine Medulin, jedne od apsolutnih turističkih pobjednika u proteklim godinama. U petom dijelu aplikativno će biti prikazan utjecaj selektivnog turizma na održivi razvoj općine Medulin, i to u kontekstu njegovog doprinosa, pozitivnim aspektima, perspektivi te prijedlozima oko njegovog unaprjeđenja. U zaključku koji obuhvaća šesti te posljednji dio samoga rada, iznijeti je završna misao autora rada o istraženoj problematici što predstavlja i svojevrsni znanstveni doprinos ovoj temi.

1.4. Znanstvene metode istraživanja

U znanstvenom istraživanju, formuliranju i prezentiranju rezultata istraživanja u ovom radu koristile su se u odgovarajućim kombinacijama brojne znanstvene metode, a od kojih se navode one najvažnije: metoda analize i sinteze, induktivna i deduktivna metoda, komparativna metoda, metoda apstrakcije i konkretizacije, metode specijalizacije i generalizacije, metoda klasifikacije i deskripcije, te metoda ukazivanja prednosti i nedostataka.

2. TEORIJSKO POIMANJE KONCEPTA SELEKTIVNOG TURIZMA

Novi trendovi u turizmu profilirali su turiste kao dinamične potrošače koji od svog boravka unutar odabranog lokaliteta prvenstveno očekuju aktivan odmor što podrazumijeva i komplementaran vid zabave, rekreacije, želje za istraživanjem, planiranjem izleta što dovodi i do boljeg upoznavanje lokalne zajednice. Kao jedan od „zajedničkih nazivnika“ predmetnoj vrsti turista jest i visoki stupanj ekološke osviještenosti što je dobrim dijelom produkt većeg stupnja obrazovanja, prethodnih iskustava i znanja ali i vrlo često razvoja tehnologije. Stoga, ključni faktor uspjeha određene turističke destinacije predstavlja sposobnost u prepoznavanju različitih promjena u očekivanju ali i u ponašanju turista na mikro i makro razini te da u tom kontekstu djeluje proaktivno.

Predmetno je poglavlje posvećeno upravo tom konceptu, u kojem su također naglašeni ciljevi, načela te instrumenti u njegovoj implementaciji, što se neizostavno nadopunjuje u povezanosti s održivim razvojem. Također, pojmom selektivnog turizma, obuhvaćeno je i područje južne Istre, kao jedno od referentnih područja analize u samom radu.

2.1. Definiranje pojma selektivnog turizma

Fenomen turizma rezultat je tri osnovna uvjeta za njegov nastanak: napornog rada i potreba za odmorom, stvaranje financijskih viškova u obitelji, te definiranju određenog vremena u kojem će biti obuhvaćen onaj glavni element a to jest odmor (Hara, 2008.). Iz tržišne perspektive turističku ponudu stoga pokreće turistička potražnja. Ta je potražnja u početku primarno prepoznata kao globalna, opća i masovna pojava. Međutim, nakon '70-ih godina, došlo se do zaključka da je u središte potrebno staviti turista kao pojedinca, što je svojevrsno označilo promjenu u razvoju turizma kroz njegove selektivne oblike. Selektivni turizam, kao pojam, javlja se u stručnoj hrvatskoj literaturi početkom devedesetih godina od strane nekolicine hrvatskih turističkih znanstvenika. Tom pojmu prethodili su neki slični pojmovi, a osnovni cilj je bio razvrstavanje turističkih vrsta kao suprotnost masovnom turizmu Selektivne vrste

turizma nastaju kao rezultat dinamičnog odnosa između turističke potražnje i ponude, pri čemu je poznato da je potražnja elastična, a ponuda neelastična (Luković, 2008.).

Stoga, tržište u sve većoj mjeri raščlanjuje turističke podskupine koje su definirane osobnim sklonostima, životnim stilom, potrebama i životnim prilikama. Sve ovo potiče interes za različite vidove i oblike turizma na svim razinama turističke potražnje. To logično prati i sektor turističke ponude kroz brojne inovacije kako sadržajnih elemenata i smještajnih kapaciteta kroz široke lepeze turističkog proizvoda.

Slijedom navedenog, u današnje vrijeme pojmom selektivnog turizma obuhvaćena je ona vrsta turističke niše koja se pojavljuje kao svojevrsna protuteža masovnom turizmu a samim time predstavlja svestranost u različitim metodama marketinške diferencijacije. Za destinacijske menadžere koji turizam vide kao mehanizam za gospodarski razvoj, pristup selektivnom konceptu turizma omogućuje viši spektar komplementarnih sadržaja koji su nadograđeni uz klasičan turistički sadržaj, per se' obuhvaća uz onu klasičnu ponudu koja se bazira na suncu i moru, i onu opširniju u koju su uključena sportska, prirodna, ruralna, kulturološka, povijesna i druga bogatstva unutar određenog područja (Novelli, 2005.).

Ovaj svojevrsni fenomen prepoznat je kao turizam posebnog interesa, koji se prvenstveno temelji na naprednoj te u određenim segmentima personaliziranoj razini doživljaja putovanja. S druge strane, takva je grana turizma i prepoznatljiva s obzirom da je usmjerena potrebama i interesima kako pojedinaca tako i točno strukturiranim turističkim grupama. Stoga, predmetna vrsta turizma može se definirati kao skup prilagođenih doživljaja slobodnog vremena i rekreacije vođenih specifičnom interesu pojedinaca ili grupa (Dogulas i dr., 2001.).

2.2. Ciljevi selektivnog turizma

Slabosti turizma u mnogim zemljama mogu se umanjiti prijelazom kvantitete u kvalitetu i selektivno održivim konceptom. Primjenom takvog koncepta, turistički razvoj je usmjeren na prevenciju devastacije određene destinacije, što umanjuje pritisak masovnog turizma koji uništava onu vrstu resursa na kojima se u konačnici i određen lokalitet temelji. Selektivni turizam osim što ima za cilj zadovoljiti suvremene turističke trendove, dugoročno predstavlja alat usmjeren ka održivom razvoju. Nastavno

navedenom, u publikaciji Svjetske turističke organizacije (UNWTO) navedena su 12 glavna obilježja, odnosno ciljeva održivog razvoja (UNWTO, 2005.).

Ekonomska održivost: osigurati održivost i konkurentnost turističkih destinacija i poduzeća, kako bi oni mogli nastaviti napredovati i dugoročno donositi prednosti.

Lokalni prosperitet: maksimizirati doprinos turizma gospodarskom prosperitetu destinacije domaćina, uključujući udio potrošnje posjetitelja koji se zadržava na lokalnoj razini.

Kvaliteta zapošljavanja: ojačati broj i kvalitetu lokalnih radnih mjesta stvorenih i podržanih turizmom, uključujući razinu plaće, uvjete usluge i dostupnost svima bez diskriminacije prema spolu, rasi, invaliditetu ili na druge načine.

Socijalna jednakost: tražiti široku i pravednu distribuciju ekonomskih i društvenih koristi od turizma u cijeloj zajednici primatelja, uključujući poboljšanje mogućnosti, prihoda i usluga dostupnih siromašnima.

Ispunjenje posjetitelja: pružiti sigurno i zadovoljavajuće iskustvo za posjetitelje, dostupno svima bez diskriminacije prema spolu, rasi, invaliditetu ili na druge načine.

Lokalna kontrola: angažirati i osnažiti lokalne zajednice u planiranju i odlučivanju o upravljanju i budućem razvoju turizma na vlastitom području, uz konzultacije s drugim dionicima.

Dobrobit zajednice: održavati i jačati kvalitetu života u lokalnim zajednicama, uključujući društvene strukture i pristup resursima, pogodnostima i sustavima za održavanje života, izbjegavajući svaki oblik društvene degradacije ili iskorištavanja.

Kulturno bogatstvo: poštivati i unaprijediti povijesnu baštinu, autentičnu kulturu, tradiciju i posebnost zajednica domaćina.

Fizički integritet: očuvati i poboljšati kvalitetu krajolika, urbanih i ruralnih, te izbjeći fizičku i vizualnu degradaciju okoliša.

Biološka raznolikost: podržati očuvanje prirodnih područja, staništa i divljih životinja te minimizirati štetu na njima.

Učinkovitost resursa: minimizirati korištenje oskudnih i neobnovljivih resursa u razvoju i poslovanju turističkih objekata i usluga.

Čistoća okoliša: minimizirati onečišćenje zraka, vode i zemlje te stvaranje otpada od

strane turističkih poduzeća i posjetitelja.

Iz temeljnog koncepta selektivnog turizma; jasno je da održivi turizam nije osmišljen da onemogući odvijanje turizma u svojoj suštini, već da njime upravlja dugoročno u interesu šire interesne zajednice. Svaka destinacija koja želi razvijati održivi turizam mora biti svjesna svojih ograničenja i mogućnosti, s obzirom na prostor, prirodne resurse, kulturnu baštinu i ljudske resurse. Ne manje važno predstavlja i činjenica koja se odnose na neizostavnost financijskih sredstava za ostvarenje unaprijed zacrtanih ciljeva. Također, naglasak je potrebno staviti na kvalitetno upravljanje destinacijom kroz definiranu viziju i misiju budućeg održivog razvoja turizma, uz stvaranje konkurentne prednosti, očuvanja prirodnih resursa i autentičnosti destinacije te kulturne baštine (Vuković, 2010.).

2.3. Načela selektivnog turizma

Spoznaja da turizam može imati i negativan i pozitivan utjecaj dovela je do stalnih napora kako bi se turistička djelatnost, pa tako i ona obuhvaćena konceptom selektivnog turizma uskladila s načelima održivog razvoja i pridonijela očuvanju prirode i dobrobiti lokalnih zajednica. Stoga, u znanstvenim krugovima postoji određeni konsenzus oko načela održivog turizma koja su komplementarnima, odnosno vezana onima koja se odnose na selektivni oblik turizma.

Selektivni turizam uključuje putovanje u prirodne destinacije: te su destinacije često udaljena područja, naseljena ili nenaseljena, i često su obuhvaćene nekom razinom zaštite okoliša (Iványi, 2011.).

- Uključuje prvenstveno putovanje u prirodne, povijesne, kulturološko-religijske ili sportske destinacije: predmetne destinacije vrlo često uključuju udaljena područja, naseljena ili nenaseljena, i često su obuhvaćene nekom razinom zaštite okoliša.
- Minimalizira utjecaj određenog stupnja štete: Smanjen utjecaj na najmanju moguću mjeru također zahtijeva da se broj i ponašanje turista reguliraju kako bi se osiguralo ograničavanje štete za ekosustav.
- Izgrađuje okolišnu svijest: selektivni oblici turizma minimiziraju negativni utjecaj pri posjeti ili prilikom bavljenja određene aktivnosti.

- Pruža izravne financijske koristi za očuvanje: predmetni oblik turizma u određenom kontekstu financijski podupire i namiče sredstva koji su potom usmjerena na zaštitu okoliša, istraživanje i edukaciju.
- Pruža financijske koristi i osnažuje lokalne zajednice: dolazi do uključivanja šireg spektra dionika, uključujući lokalne i autohtone zajednice, te osigurati njihovo sudjelovanje u planiranju, razvoju i provedbi.

Postepenom prilagodbom te odgovorom na sve veću turističku potražnju za različitim oblicima selektivnog turizma, posljedično se odražava i na modalitet dolaska turista unutar određene destinacije što je vrlo često popraćeno većim gužvama u zračnom i cestovnom prometu, odnosno u onoj domeni prometa koji za okoliš predstavlja izuzetno štetne reperkusije unutar određene destinacije.

Spoznaja da turizam može imati i negativan i pozitivan utjecaj dovela je do stalnih napora kako bi se turistička djelatnost, pa tako i ona obuhvaćena konceptom selektivnog turizma uskladila s načelima održivog razvoja i pridonijela očuvanju prirode i dobrobiti lokalnih zajednica. Stoga, u znanstvenim krugovima postoji određeni konsenzus oko načela održivog turizma koja su komplementarnima, odnosno vezana onima koja se odnose na selektivni oblik turizma.

Uključuje putovanje u prirodne destinacije: te su destinacije često udaljena područja, naseljena ili nenaseljena, i često su obuhvaćene nekom razinom zaštite okoliša (Iványi, 2011.).

Postepenom prilagodbom te odgovorom na sve veću turističku potražnju za različitim selektivnim oblicima turizma, treba također voditi računa da to posljedično vodi i ka velikom doprinosu na pritisak zračnog, automobilskeg prometa, što predstavljaju okolišno i najštetnije oblike prijevoza u segmentu dolaska turista unutar određene destinacije. Stoga, ni u kojem segmentu formiranja određenog oblika selektivnog turizma unutar određenog području, glavna nit vodilja u tomu, trebala bi biti komplementarna sa ostvarivanjem blagostanja, za sadašnje i za buduće generacije. Turistička aktivnost unutar relativno kratkog vremenskog razdoblja, može dovesti do velike štete za ekonomiju i gospodarski razvitak s obzirom na njezinu sezonalan karakter. Očuvana kulturno-povijesna baština, okoliš, pozitivan odnos stanovnik – turist, kulturni identitet – elementi su kvalitete turističke destinacije za koje se zalaže i održiv razvoj (Kušen, 2002.).

2.4. Instrumenti za implementaciju održivog turizma

Kada je riječ o konceptu održivog razvoja, to svakako podrazumijeva značajnu re alokaciju predodžbi i vizije koja je usmjerena prvenstveno ekonomskim aktivnostima koje moraju poprimiti svojevrsnu simbiozu između željenih ekonomskih rezultata i očuvanja same prirode. Upravo iz tog razloga, koncepcija održivog razvoja u prvi plan ima potrebu isticati vid kvalitativnog unapređenja u odnosu na kvantitativni rast. Stoga, u samom procesu implementacije održivog razvoja u turističkoj sferi, nameće se nekoliko prepreka (Smolčić i Milohnić, 2018.):

1. Kompleksnost odnosa – turistički razvoj kompleksan je odnos kojeg nije moguće promatrati kroz uzročno posljedičan odnos između dva ili više čimbenika.

2. Fizička, prirodna ograničenja - odnose se na teškoće u procjeni limita tolerancije prirode i prostora, budući da dolazi do stalnih promjena.

3. Asimilacijski period – presudan je faktor iz razloga što dolazi do izražaja u samoj prilagodbi novih okolnosti generirane između prirode i ljudske aktivnosti. Nažalost, u određenim se okolnostima zanemaruje što u konačnici izaziva i negativne posljedice.

4. Vremenski odgođeno javljanje posljedica - podrazumijevaju efekte čiji uzroci sežu u prošlost, te koji su se pojavili nakon proteka dužeg vremenskog perioda (npr. pojava ozonskih rupa).

Slika 1. Instrumenti za implementaciju održivog razvoja

Izvor: J. Bjelavac i I. Silajdžić, Održivi turizam sa aspekta održivog razvoja, dostupno na <http://slidegur.com/doc/1339389/odr%C5%BEivi-turizam-je>, pristupljeno 8.03.2022.

Slika 1. prikazuje postupak implementacije održivog razvoja turizma za što je neophodan pristup u adekvatnim instrumentima vođenja. Specifičnost u procesu vođenja neophodna je u postizanju unaprijed postavljenih ciljeva na kojima se temelji razvoj održivog turizma. Predmetni oblik turizma ostvariv je uz provedbu ekonomskih instrumenta mjerenja uz definiranu strategiju vođenja i kontrole, kao i onu razvoja održivog turizma utječe se na jačanje pozicije i razvoja ovakvog oblika turizma. Međutim, od presudne je važnosti neprestana analiza, praćenje ali i prilagodba kako bi različitim instrumentima u što bližem postotku ostvarili unaprijed planirane ciljeve. Različite korištene instrumente potrebno je kako u turističkom tako i u ostalim sektorima neprekidno potkrepljivati kvalitetnim primjerima iz prakse.

2.5. Povezanost selektivnog turizma i održivog razvoja

Iz teorije održivog razvoja koja je nastala kao odgovor na sve izraženije socio-kulturne i ekološke probleme, razvila se koncepcija održivog razvoja turizma čija primjena ima za cilj očuvati resurse koji su temelj razvoja turizma na nekom lokalitetu od negativnih posljedica njegova nekontroliranog razvoja (Čavlek, 2011.).

Danas, turisti postaju sve zahtjevniji jer su prije svega neovisni,iskusni, traže najviši stupanj vrijednost za novac. S obzirom na prisutnost sve kompleksnijih zahtjeva, potrebno je definirati onu vrstu granice odnosno uvjetno rečeno simbioze između selektivnog turizma i održivog razvoja koje ni u kojem slučaju ne bi trebale međusobno generirati negativne reperkusije, već se međusobno nadopunjavati. Upravo iz tog razloga, presudna je povezanost selektivnog turizma i održivog razvoja u segmentu razvoja s obzirom da razvijanje specifičnih oblika turizma koji se temelje na prirodnoj, društveno humanističkoj i ekonomskoj ravnoteži koji mora biti prihvatljiv prije svega za lokalno stanovništvo, ali i globalno. Razvijanje određenih specifičnih oblika turizma tako trebaju imati razvojni scenarij koji je prihvatljiv održivom razvoju, odnosno disperziji turističkog prometa i smanjenoj sezonalnosti. Najzastupljeniji specifični oblici turizma u Istarskoj županiji su zdravstveni, sportsko rekreacijski, kulturni, manifestacijski, nautički i ekološki turizam (TZIŽ, 2015.).

Stoga bi međuovisnost selektivnog turizma i održivog razvoja trebala optimalno iskoristiti resurse okoliša koji su ključni element u razvoju turizma, održavajući bitne

ekološke procese i pomažući u očuvanju prirodne baštine i biološke raznolikosti. Naglasak bi trebao biti vođen i socio-kulturnom autentičnosti zajednica domaćina, čuvajući njihovu izgrađenu i živu kulturnu baštinu i tradicijske vrijednosti te doprinosu međukulturnom razumijevanju i toleranciji.

Takvim bi se konceptom osiguralo održivo, dugoročno gospodarsko poslovanje, pružajući ekonomske koristi svim dionicima koje su pravedno raspoređene, uključujući stabilno zapošljavanje i mogućnosti za stjecanje prihoda i socijalne usluge za zajednice domaćina, te doprinoseći smanjenju siromaštva (UNWTO, 2022.).

2.6. Selektivni turizam na području južne Istre

Područje Istarske županije, odnosno Istarskog poluotoka općenito, jedno je od turistički najintenzivnijih u Europi i svijetu, i ujedno glavni gospodarski motor Istre, osobito ako se u obzir uzmu ukupni, a ne samo direktni, ekonomski učinci turizma. Opće je poznato da su posljednji turistički trendovi u velikoj mjeri predimenzionirali turistički sektor, i to prvenstveno kroz njegovu ponudu s obzirom na sve veću prisutnu preferenciju među turistima.

Bogatom prirodnom raznolikošću, južna Istra ima potencijala razvoja mnogih vrsta turizma pa su selektivni oblici turizma vrlo pogodni za istarski poluotok. Turistička sezona se produžuje upravo zbog povoljne klime koja omogućuje veći dio godine boravka na otvorenom.

Posljedica takvih trendova generirala je raščlanjivanje na podskupine, prvenstveno definiranim životnim stilom, prilikama, osobnim sklonostima i u konačnici samim potrebama. Selektivni turizam obilježava novu kvalitetu i novu dimenziju turističke ponude, koja prvenstveno vodi računa o ekološki osviještenim turistima i kvaliteti, gdje pritom ne dolazi do ugrožavanja lokalnog stanovništva na određenom području (Jadrešić, 2010.).

Sadržaj ponude selektivnog turizma na području južne Istre prisutan je unutar njegove temeljne podjele, odnosno unutar društvenih i prirodnih resursa. Unutar turizma društvenih resursa ubrajamo, gastronomski turizam, kulturni turizam, turizam događaja (event tourism), vjerski turizam te turizam na umjetno stvorenim atrakcijama, dok

unutar sfere turizma prirodnih resursa ubrajamo sportski turizam, zdravstveni turizam, nautički turizam, lovni i ribolovni turizam, eko turizam i ruralni turizam.

južna Istra predstavlja iznimno bogatu turističku destinaciju koja svojom ponudom može udovoljiti najzahtjevnijim potrebama turista. Razlog tomu leži u činjenici da su na području južne Istre razvijeni gotovo svi oblici selektivnog turizma.

Razvoj cjelogodišnjeg turizma radi rasterećenja sezone i uravnoteženog razvoja južne Istre, s naglaskom na posebno manje razvijena područja, postaju prioriteta kreatora turističke strategije. U tom smjeru idu i različiti javni pozivi koji se odnose na poticanja turističkih manifestacija, što doprinosi razvoju manifestacija izvan glavne turističke sezone. Ulaganje u turističku infrastrukturu, s naglaskom na održavanje i promociju biciklističko-pješačkih staza pridonosi sve većoj popularnosti južne Istre i u toj turističkoj niši. Putem međunarodnih projekata, posebice onih financiranih iz EU fondova koji se odnose na revitalizaciju kulturne baštine, jedni su od glavnih katalizatora u popularizaciji malih primorskih gradova, odnosno općina. Buduće strategije razvoja koje će za cilj imati podizanja selektivnih oblika turizma na višu razinu, morat će imati kao što je to u više navrata bilo apostrofirano, poveznicu i sa održivim razvojem cjelokupnog južnog dijela istarskog poluotoka (TZIŽ, 2015.).

2.7. Ograničavajući faktori daljnjeg razvoja selektivnog oblika turizma na području općine Medulin

Razvoj određenog područja bilo u turističkom, ekonomskom ili nekom drugom kontekstu kao polazišnu točku trebalo bi identificirati probleme i izazove te sukladno njima definirati prikladnu razvojnu strategiju. Među postupcima u kojima se definira temeljna analiza stanja jest izvedba SWOT analize, odnosno taksativnog nabiranja snaga, slabosti, prilika i prijetnji oko određenog predmeta analize, u konkretnom slučaju ograničavajućih faktora daljnjeg razvoja selektivnog oblika turizma na području općine Medulin.

U nastavku biti će prikazana SWOT matrica temeljena na sferi turizma unutar općine Medulin, iz koje će detaljnije biti apostrofirani elementi koji *'per se'* predstavljaju otežavajuće faktore u podizanju selektivnog turizma na neku višu razinu unutar same Općine.

Slika 2. SWOT analiza u pružanju turističke usluge na području općine Medulin

<p>S</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dobra prometna povezanost i geostrateški položaj • Pristup kopnom (autocesta), morem i zrakom • Bogata prirodna baština • Očuvan okoliš • Razvedena obala • Zaštićena prirodna baština • Značajna kulturna baština • Razvijena sportska ponuda • Visoka posjećenost u punoj sezoni • Dobra gastronomska ponuda • Uređeno mjesto • Podrška lokalnih vlasti i stanovništva razvoju turizma • Ulaganja u podizanje kvalitete smještaja 	<p>W</p> <ul style="list-style-type: none"> • U smještajnim kapacitetima prevladava privatni smještaj i kampovi • Izrazita sezonska orijentacija • Slaba ponuda pratećih sadržaja • Nedostatak autohtone ponude • Vizualna degradacija obale • Manjak parkirališta, biciklističkih staza, šetnica i drugo • Neriješena odvodnja • Neprimjereni vizualni identitet Općine • Neiskorišteni potencijali vezano uz sport • Manjak zabave za mlade
<p>O</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razvoj selektivnih oblika turizma (sportski, wellness, zdravstveni) • Mogućnost doseganja destinacije automobilom i niskobudžetnim letovima • Gastronomska ponuda temeljena na izvornosti • Povezivanje poljoprivrede i turizma, posebice kroz segment maslinarstva i vinogradarstva • Brendiranje Općine, ali i svakog mjesta u njenom sastavu • Podizanje razine usluge 	<p>T</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rast konkurencije • Gubitak Istarskog identiteta • Pretjerana izgradnja apartmana • Neadekvatno zbrinjavanje otpada • Premala ekološka svijest • "Masovnost" u pružanju turističkih usluga

Izvor: Općina Medulin (2015): Strateški razvojni program općine Medulin za razdoblje 2015. do 2020., dostupno na <http://medulin.hr/wp-content/uploads/2016/12/Strate%C5%A1ki-plan-Op%C4%87ine-Medulin-2015-2020.pdf>, pristupljeno 10.10.2022.

Na slici 2. uz elemente snage i prilike na području općine Medulin, prikazani su i elementi slabosti i prijetnji koji u mogu biti klasificirani kao ograničavajući faktori daljnjeg razvoja selektivnih oblika turizma na području općine Medulin. Pod elementima slabosti, istaknuta je u odnosu na postojeću hotelsku infrastrukturu visoka koncentracija kampova i privatnog smještaja i to prvenstveno ovih potonjih koji iz godine u godinu zauzimaju sve veći udio u smještajnoj ponudi. Slaba ponuda pratećih turističkih sadržaja u velikoj mjeri predstavlja „kočničara“ u razvoju novog turističkog

proizvoda koji je komplementarno vezan za određeni popratni sadržaj. Manjak parkirališta, odnosno biciklističkih staza i šetnica, odraz je neplanskog i nedovoljno promišljenog urbanističkog plana koji bi trebao biti prilagođen daljnjem širenju urbanog lokaliteta općine i pritom ne stvarati određeni uteg prilikom nezaustavljive apartmanizacije a samim time i uzurpacijom zelenih površina. Visoka koncentracija turista prvenstveno u ljetnim mjesecima, još više naglašava gorući problem odvodnje koje je prisutno unutar općine. Konkretno, veliki broj objekata nije spojen na umreženi sustav kanalizacije, što u ljetnim mjesecima predstavlja izrazito veliki problem s obzirom na ograničeni broj specijaliziranih službi koje vrše pražnjenje obiteljskih septičkih jama. Nedostatak zabave za mlade jest također jedan od ograničavajućih faktora ne samo u razvoju selektivnih oblika turizma već cjelokupnog turizma na području općine, s obzirom na veliki broj posjetitelja mlađih dobnih skupina kojima je veoma bitna i ona noćna komponenta u turističkoj ponudi koja pruža određeni vid zabave ili opuštanja jednom širem spektru posjetitelja.

Elementi prijetnje u prikazanoj SWOT analizi, predstavljaju izrazito visoki stupanj negativnosti u onom turističkom kontekstu, koji se između ostalog protežu i na susjedne općine južne Istre.

Od navedenih, može se izdvojiti ona glavna problematika, a to jest limitirana ekološka svijest mještana koja je prvenstveno prisutna u odlaganju različitog građevinskog otpada na zelenim površinama, odnosno unutar obližnjih šuma, ali i blizini županijskog centra za gospodarenje otpada Kaštijun (ŽCGO Kaštijun) čija bi trenutna lokacija mogla u budućnosti imati i značajnije negativne reperkusije po turizam ne samo općine Medulin, već i one na području cijele južne Istre.

Naglašeni ograničavajući faktori u daljnjem razvoju selektivnog oblika turizma na području općine Medulinu, već duži niz godina predstavljaju zapravo i svojevrsnu nit vodilju u implementaciji one vrste strategije koja će u većoj mjeri neutralizirati navedene slabosti i prijetnje koje negativno utječu na iskorištenost većeg turističkog potencijala općine.

2.8. Strategije Klastera južne Istre - instrument u razvoju selektivnog oblika turizma

Svaka strategija koja uključuje više dionika i s kojom se želi postignuti željeni cilj, mora biti temeljena na homogenom pristupu svih njezinih dionika. Primjer u postizanju jednog takvog cilja jest onaj Klastera južne Istre koji objedinjuje 6 općina (a samim time i šest turističkih zajednica) južne Istre koji za cilj ima sve opći razvoj turizma na njihovim administrativnom području, i to u posljednje vrijeme sa sve većim naglaskom na selektivne oblike turizma. Naime, već dugi niz godina navedene turističke zajednice kao Klaster južne Istre provode niz zajedničkih projekata kao npr., Jug na dva kotača, Hand made i gastro sajam, edukacije za iznajmljivače te zajedničku promociju destinacije. Međutim, najvažniji turistički proizvodi su i dalje more i sunce koji u određenom smislu preuzimaju svojevrsan katalizator u paralelnom razvoju alternativnih turističkih sadržaja poput uređenja plaža, uvala i različitih staza, a sve u cilju stvaranja preduvjeta za razvoj selektivnih oblika turizma koji se međusobno nadopunjuju kao primjerice jedrenje na dasci i ronjenje, biciklističke uz nadopunu trail staza i sl. Predmetna strategija trebala bi u širem kontekstu obuhvaćati održivi turizam, digitalizaciju, obnovljive izvore energije, te smart rješenja za određene točke interesa. Međutim u nastojanju zadovoljavanja suvremenih turističkih trendova, protuteža mora uključivati i lokalno stanovništvo, odnosno lokalne proizvođače i pružatelje uslužnih djelatnosti zahvaljujući kojima se na najbolji način dolazi i do novih posjetitelja.

S obzirom da u portfelju Klastera južne Istre jest prisutna izrazito bogata resursna osnova od svih istarskih Klastera (poput kulturne baštine, prirodnih obilježja, gospodarstva, prometne povezanosti), ona je *de facto* na razini turističkih najuspješnijih regija Europe. Klaster zauzima ukupnu površinu od 496 km² sa dužinom morske obale od 106,5 km na kojoj obitava oko 85 tisuća stanovnika pa je to najveći turistički Klaster Istre po udjelu stanovništva gdje površina obuhvaća istočnu i zapadnu obalu, njen najveći grad i vrijedne prirodne resurse (Kamenjak i Brijuni).

Ekonomski učinci su takvi da turizam u ukupnom gospodarstvu južne Istre doprinosi s 40-50% u prihodima pa je moguće zaključiti da je obzirom na strukturu i kvalitetu turističkih atrakcija i dostupnost (zračna luka) u južnoj Istri moguće razmjerno brzo ostvariti značajne iskorake u turističkim rezultatima ukoliko se strategijom Klastera južne Istre bude pametno upravljalo (HDC, 2021.).

3. DOMINANTNI OBLICI SELEKTIVNOG TURIZMA NA PODRUČJU JUŽNE ISTRE

Turisti neprestano mijenjaju svoje stavove o vrijednostima i načinu života, postajući s vremenom sve fleksibilniji i neovisniji. S druge strane, destinacije masovnog turizma sve više ovise o turoperatorima, kao i o niskim marketinškim cijenama, lošijoj kvaliteti okoliša i promjenama na tržištu koje su trajno uzrokovane pojavom novih konkurenata i novim turističkim željama. Razvoj selektivnog tipa turizma uvjetovan je brojnim prirodnim i društvenim resursima u destinaciji te aktivnostima turoperatora i turističkih agencija koje nastoje aktivirati resursnu osnovu s ciljem što učinkovitijeg zadovoljavanja potreba posjetitelja.

Područje južne Istre obuhvaća ukupno 6 općina (op. a. Pula, Fažana, Ližnjan, Marčana, Medulin i Vodnjan). Dugogodišnjim ulaganjem u brendiranje različitih manifestacija to je područje postalo sinonim za razvijenu ponudu selektivnog turizma. Predmetno poglavlje posvećeno je naj-prepoznatljivim oblicima selektivnog turizma na području južne Istre što predstavlja i pokretač ekonomskih aktivnosti te se preslikava u segmentu zapošljavanja, a samim time i težnji za ostvarivanjem turističke djelatnosti u većem postotku tijekom čitave godine, u predsezoni i posezoni.

Slika 3. Klaster južne Istre

Izvor: Hotel & Destination Consulting (2021): Strategija i operativni program rada TZ južne Istre do 2027. godine., dostupno na https://www.pulainfo.hr/wp/wp-content/uploads/2021/10/Strategija-razvoja-turizma-klastera-Juz%CC%8Cne-Istre-2021-2027_f_ispr.pdf., pristupljeno 10.03.2022.

Slika 3. prikazuje Klaster južne Istre, obuhvaćen općinama Pule, Fažane, Ližnjana, Marčane, Medulina i Vodnjana. Klaster zauzima 400 km² južnog dijela Istarskog poluotoka te zauzima 14% površine, a s nešto manje od 82.000 stanovnika, 40% stanovništva Istarske županije.

3.1. Sportski turizam

Sportski turizam može se definirati kao jedna od najmasovnijih selektivnih oblika turizma, dokle usporedno s navedenom činjenicom, aktivni oblik odmora predstavlja najbrže rastući segment turističke potražnje. Sport i turizam dva su društveno-ekonomska fenomena, međusobno vrlo povezana. Razvoj turizma i sporta vezan je za pojavu slobodnog vremena, povećanje životnog standarda ljudi te razvoj prometa.

Sportski turizam može se definirati sa aspekta motivacije i aktivnosti. Sa aspekta aktivnosti, De Knop i Standeven sportski turizam tumače kao skup pasivnih i aktivnih aktivnosti u kojima dolazi do sudjelovanja iz nekomercijalnih razloga koje nije obuhvaćeno mjestom rada i boravka (Bartoluci i drugi, 2016.).

Za sportski turizam može se također reći da je poseban oblik turizma u kojem prevladavaju sportski motivi za putovanje i boravak u određenim turističkim centrima i mjestima (Bartoluci i Škorić, 2009.).

Prema oblicima sportski turizma možemo podijeliti na (Keller, 2001.):

- zimski sportsko-rekreacijski turizam.
- ljetni sportsko-rekreacijski turizam.
- natjecateljski sportski turizam;

Natjecateljski sportski turizam obuhvaća putovanja zbog sudjelovanja u sportskim natjecanjima koja mogu biti domaća ili međunarodna. Razlika između zimskog i ljetnog sportsko-rekreacijskog turizma je u odnosu na mjesto provođenja sportskih aktivnosti karakterističnih za određenu sezonu.

Sportski turizam prakticiraju osobe koje:

- treniraju i odlaze na pripreme za određenu vrstu sporta;
- aktivno sudjeluju u sportskim događajima, pojedinačno ili kao dio sportskog tima;

- posjećuju lokacije i mjesta povezana s poviješću sporta, sportskih događaja ili sportskim legendama;
- kao gledatelji ili navijači promatraju sportske događaje;
- rekreativno sudjeluju u sportskim aktivnostima i time utječu na poboljšanje vlastitog zdravlja.

Sportsko-rekreacijske potrebe razvile su se zbog suvremenog načina rada i života u kojemu se ljudi sve manje kreću, što je dovelo i do veće potražnje za sportsko-rekreacijskim uslugama u turizmu. Stoga, turistička društva, sportske organizacije, turističke i turističko-sportske agencije, imaju posredničku ulogu u posredovanju između potražnje i ponude u turizmu te unutar domene sportske rekreacije što je također i činjenica koja ide u prilog ka boljem zbližavanju i upoznavanju različitih profila ljudi, mjesta, običaja, prirode a samim time i na lakšu socijalnu integraciju.

3.1.1. Postojeće stanje turističke ponude u segmentu sporta

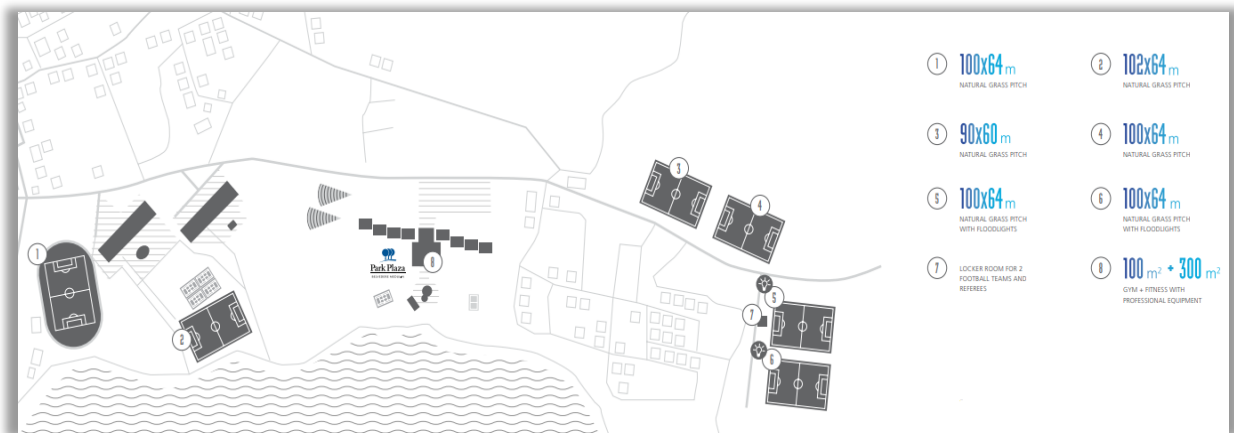
U proteklih 10-ak godina napravljeni su značajni pomaci prvenstveno u segmentu sportskih priprema i to unutar općine Medulin za nogometne klubove uz suradnju sa Arena Hospitality grupom koja efektivno djeluje kao katalizator u promociji predmetnog turističkog proizvoda. Ostala sportska infrastruktura se zasad uglavnom koristi u svrhu isporuke dodatnih aktivnosti za ljetne goste.

Aktivnosti koje se odnose na adrenalinski turizam povezane su prvenstveno sa onim morskim i to na obali Kamenjaka i Ližnjana što uključuje bogatu ponudu za surfanjem i sličnim sadržajem. Turizam posebnih interesa temeljen je na prirodnim fenomenima što se najviše odražava na zaštićenim prirodnim područjima (NP Brijuni, PP Kamenjak) te obalnom pojasu općenito kroz proizvod ronjenja.

Turizam posebnih interesa temeljen je na kulturi i povijesnim znamenitostima, ima glavno uporište u sakralnoj baštini (prije svega Vodnjan i Fažana), spomenicima i nalazištima grada Pule, te recentno stvorenim atrakcijama (npr. arheološki park Vižula), međutim u svojoj mu suštini za neki konkretniji razvoj nedostaje atrakcija te interpretacije. Predmetna grupa proizvoda trenutno doprinosi turističkom prometu područja s oko 5%, od čega je dominantan proizvod nogometnih priprema u zimsko

proljetnom razdoblju (HDC, 2021.).

Slika 4. Popis nogometnih terena na području općine Medulin

Izvor: Arena Hotels (2022): Medulin football sports facilities, dostupno na https://www.arenahotels.com/datastore/filestore/30/AT_football_2016_web.pdf., pristupljeno 10.03.2022.

Slika 4. prikazuje portfelj nogometnih terena na području općine Medulin, kao jedna od referentnih baza južne Istre u pripremnom razdoblju prvenstveno amaterskih nogometnih klubova iz različitih dijelova Europe. Među raspoloživim terenima, njih 6 zadovoljava standarde FIFA-e na kojima se mogu održavati i međunarodne utakmice nižeg ranga.

3.1.2. Biciklizam

Područje južne Istre prepoznatljivo je po izrazito bogatoj biciklističkoj povijesti unutar koje su stasali veliki šampioni na dva kotača (op. a. poput Bruna Bulića., Cvitka Bilića., Nevia Valčića i dr.), što u određenom kontekstu predstavlja i svojevrsnu promidžbu lokalnog stanovništva. Isto tako, prisutan je sve veći broj stranih državljana koji kupuju nekretnine na širem području južne Istre, čime dobar dio istih vrlo često svoje slobodno vrijeme provodi izvan svoje matične zemlje ili pak obavlja svoju profesiju poput digitalnih nomada za vlastitim računalom.

Južna Istra ima najlakše biciklističke dionice, a one se odlikuju i zamannim krajolicima. Od onih lakših staza preporučuju se najlakše, ujedno i najatraktivnije staze koje vijugaju istarskim priobaljem te su pogodne za sve bicikliste željne rekreativnog odmora. Krećući se od zaštićenog krajolika rta Kamenjak u Premanturi, biciklisti imaju priliku upoznati Medulin, potom Marčanu i Rakalj prema istočnom dijelu Istre te najveći istarski grad, Pulu. Biciklističke staze koje prolaze kroz ribarsko mjesto Fažanu, prolaze prekrasnom obalom koje krasi pogledu na Brijunsko otočje. Na području grada Vodnjana nalazi se preko 120 km obilježenih biciklističkih staza koje prolaze maslinicima, a omogućuju biciklistima i obilazak znamenitosti do kojih autom nije moguće doći (TZIŽ, 2022.).

Slika 5. Mediteranska Euro velo ruta istarskog priobalja

Izvor: Eurovelo (2021): EuroVelo 8., Mediterranean Route., dostupno na <https://en.eurovelo.com/ev8/croatia.>, pristupljeno 18.03.2022.

Slika 5. prikazuje biciklističku stazu pod nazivom Mediteranska *Euro velo* ruta, koja se proteže i djelom južne Istre, i svoj put nastavlja zapadnom te istočnom stranom istarske obale te u smjeru Dalmacije. S obzirom da je predmetna ruta mješavina cestovno-makadamskog puta, u odabir bicikle, posjetitelji se opredjeljuju za MTB, odnosno gravel - inačicu cestovne bicikle ili eventualno električne MTB bicikle. Ponuda biciklističkih vožnji prilagođena je fizičkoj spremi biciklista ali i varijaciji itinerara koja nužno ne uključuje samo dijelove Euro velo staze koja bi se potom nadopunjavala određenim atraktivnijim obilascima kroz maslinike, istarske Kažune, sakralne objekte, pitoreskних mjestašca itd.

Hotelski gigant Arena Hospitality Group (op. a. uz bogatu ponudu privatnih tvrtki o kojima će biti riječ u nastavku rada), prednjači u ponudi biciklističkih aranžmana. Na raspolaganju su individualni biciklistički paketi namijenjeni grupama, obiteljima, individualcima koji teže novom i originalnom iskustvu ili onima koji samo žele dodati nešto novo na već postojeće staze. Prisutna je cjelokupnu uslugu transfera, ručka, degustacija, razgledavanja i vođenja (Arena Hotels, 2022.).

Slika 6. Novouređeni vlak Istra bike and train

Izvor: Jutarnji List (2021): Istra dobila svoj prvi biciklistički vlak, prometovat će svaki dan na relaciji Pula-Buzet, dostupno na <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/istra-dobila-svoj-prvi-biciklisticki-vlak-prometovat-ce-svaki-dan-na-relaciji-pula-buzet-15108195>, pristupljeno 15.04.2022.

Potkraj 2021. godine, sredstvima iz fondova Europske unije, točnije iz projekta Icarus vrijednog 2,2 milijuna eura, koji potiče novi turistički koncept na Poluotoku „Istra bike and train” (**Slika 6**), omogućen je uz putnički, i prijevoz za 22 bicikla na relaciji Pula –

Buzet, što svakako pruža dodatan impuls u ponudi biciklističkih aranžmana na području južne Istre ali i cjelokupne županije.

3.1.2. Kajak

Ponuda vožnje kajakom postala je sve traženijim turističkim proizvodom na području južne Istre, prvenstveno što svojim bešumnim i laganim kretanjem kroz vodu, kajak omogućava istraživanje skrivenih mjesta na obali i posjet različitim uvalama. Za razliku od ponude biciklističkih aranžmana koji su uključeni u standardnom portfelju sportskih aranžmana hotela, vožnja kajakom u ponudi je privatnih tvrtki koje aktivno sudjeluju u ponudi takvog vida turističkog proizvoda.

Razgranata istarska obala otkriva brojne atrakcije uz vožnju kajakom, zanimljiva odredišta na pustim obalama i stjenjacima (TZIŽ, 2022.).

Među najomiljenijim odredištima vožnje kajakom, jest područje rta Kamenjak, Marlere, "Galebove stijene" u Puli te nacionalnog parka Brijuni, koje svake godine u sve većoj mjeri privlače avanturiste ali i ostale ljubitelje netaknute prirode.

Slika 7. Istraživanje kajakom ljepota rta Kamenjaka

Izvor: Jistra Adventures (2022): Kayaking., dostupno na <https://www.istra.hr/hr/dozivljaji/sport-i-outdoor/kayaking/kayaking-jistra-adventures>, pristupljeno 16.04.2022.

Slika 7. prikazuje izrazito popularnu vožnju kajakom na području rta Kamenjak. Uz ljepote špilja te netaknute prirode, očaravajuće je i promatranje zalaska sunca.

3.1.3. Sup

Vožnja supom predstavlja alternativu vožnji kajakom što je također popularan vid u portfelju selektivne turističke ponude južne Istre. Za razliku od vožnje kajakom, vožnja supom u većoj je mjeri namijenjena profilu avanturista kojima je želja u nešto ležernijem ritmu istražiti priobalje južne Istre.

U odnosu na kajak, sup pruža mogućnosti različitih dodatnih sadržaja poput večernjih, odnosno jutarnjih aktivnosti joge. Najpopularniji lokaliteti sup tura nalaze se uzduž obale južne Istre, s naglaskom uzduž obala općine Pule i Medulina, i to

konkretno obalom pulskih Valovina, Stoje, Lungo Mare, djelom poluotoka Muzila te rtom Kamenjak. Organizacija sup aranžmana u ponudi je privatnih tvrtki koji aktivno sudjeluju u ponudi predmetnog vida selektivnog turističkog proizvoda.

Slika 8. Istraživanje kajakom ljepota rta Kamenjaka

Izvor: Jistra Adventures (2022): Sup izleti., dostupno na <https://jistra.com/hr/product/sup-tura-uz-zalazak-sunca/>, pristupljeno 16.04.2022.

Slika 8. prikazuje posebnost u vožnji supom akvatorijem južne Istre. Osim prirodnih i morskih ljepota kojima se može nazočiti po danu, posebnost je i u promatranju zalaska sunca, što je sve traženija usluga obuhvaćena uz sup – joga aranžman.

3.1.4. Quad

Quad vožnje specifične su iz razloga što obuhvaćaju prvenstveno prirodne predjele i podloge koje nisu asfaltne ceste. Obično su to zemljani i šljunčani tereni. S obzirom na konfiguraciju terena koja je drugačija od ravnih asfaltnih podloga, vožnja takvim predjelima omogućuje posjetitelju avanturu koju na cestovnim podlogama nije moguće doživjeti, stoga vožnje quadom postale su u proteklih desetak godina izrazito popularne na području južne Istre. Izleti su organizirani od strane privatnih tvrtki koje uz pratnju (ili bez pratnje) vodiča i kombinaciju vožnje izvan uređenih cesta (engl. off-road) posjetiteljima omogućuju jedinstven doživljaj.

Među popularnim lokalitetima za vožnjom quadova mogu se izdvojiti oni unutar općina Medulin., slika 9. (rt Kamenjak), Marčane i Vodnjana.

Slika 9. Team building izlet quad-ovima na rtu Kamenjak

Izvor: Medulin Riviera (2022): Quad safari, dostupno na <https://www.medulinriviera.info/hr/attraction/quad-safari/>, pristupljeno 05.05.2022.

3.1.5. Jedrenje na dasci i uz pomoć zmaja

Zbog svog položaja, određena područja južne Istre, i to prvenstveno unutar općina Medulin, Ližnjana i Fažane, predstavljaju savršen lokalitet za jedrenje na dasci i uz pomoć zmaja (engl. windsurf i kite-surf), s obzirom na iskorištenost vjetra iz svih smjerova, i to bure (u Ližnjanu), juga (u Medulinu) i maestrala (u Fažani). Riječ je o izrazito dinamičnim i uzbudljivim sportovima današnjice, a radi svoje brzine, zanimljivih

i vrtoglavih skokova i vrlo malo ograničenja privlači i fascinira veliki broj sportaša ali i novih entuzijasta (Mamboistriano, 2021.).

Slika 10. Jedrenje na dasci i uz pomoć zmaja u Ližnjanu

Izvor: Kite Camp Istria (2022): Kitesurf., dostupno na <https://www.kitecampistria.com/destinations/istria/>, pristupljeno 10.03.2022.

3.1.6. Golf

Kao jedan od najstarijih sportova te stoljećima domena društvene elite, golf je danas globalno popularan s procijenjenih oko 60 milijuna igrača u svijetu. Golf igrališta su sastavni dio turističke ponude svih razvijenih zemalja, a nerijetko i onih koje su međunarodni turizam u većoj mjeri počele razvijati tek nedavno (MTRH, 2017.).

Zbog izrazito malog broja igrališta i njihove prostorne raspršenosti, postojeća ponuda golfa na području južne Istre relativno je ograničena. Među raspoloživom ponudom golf terena, na raspolaganju su ona vježbalište Golf kluba Pula smještenog u Valmadama, Golf Range Verudele hotelskog lanca Arena Hospitality Group te golf igrališta u Nacionalnom parku Brijuni.

Vježbalište Golf klub Pula: Sastoji se od manjeg parkirališta, klupsku kuću, dva putting greena, 13 pucačkih mjesta od čega 5 natkrivenih, terasu i društvenu prostoriju, radionicu za popravak štapova, sanitarni čvor i spremište (Golf klub Pula, 2022.).

Slika 11. Vježbalište Golf kluba Pula

Izvor: Golf klub Pula (2022): Vježbalište., dostupno na <https://www.golfklub-pula.com/vjezbaliste/>., pristupljeno 10.05.2022.

Slika 11. prikazuje vježbalište Golf kluba Pula koje se nalazi u pulscom naselju u Valmadama.

Golf Range Verudela: Nalazi se na prekrasnom poluotoku Verudela, na samo 100 metara udaljenosti od mora. Sam teren proteže se na 1000 m², te uključuje putting green od 300m² sa 9 rupa, dva green side bunkers vježbališta, jedno chipping green vježbalište te šest kaveza za vježbanje udaraca (Arena Hotels, 2016.).

Slika 12. Golf Range Verudela

Izvor: Arena Hotels (2016): Otvorenje novog Golf Range Verudela, dostupno na <https://www.arenahotels.com/hr/novosti/otvorenje-novog-golf-range-verudela.>, pristupljeno 14.05.2022.

Na slici 12. prikazan je Golf Range Verudela. Riječ je o golf vježbalištu lociranom u sklopu sportskog centra Verudela turističkog naselja Park Plaza Verudela, u blizini

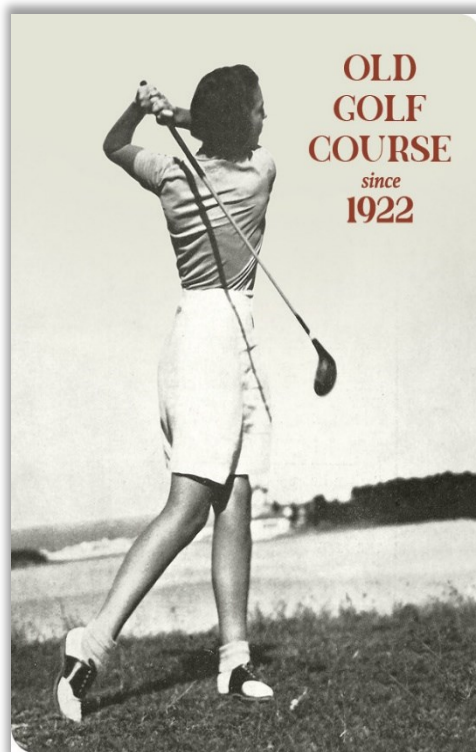
Arenaturistovih hotela Park Plaza Histria i Park Plaza Arena. Golf Range Verudela otvoren je tijekom cijele godine te upotpunjava raznolikost ponude Arenaturista za sve goste smještajnih objekata na Punta Verudeli ali isto tako i građana Pule i Istre.

Golf unutar nacionalnog parka Brijuni:

Brijunsko golf igralište bilo je dovršeno već krajem 1922. godine, a prvi turnir održan je 21. ožujka 1923. godine. Jedan od glavnih epiteta vezanog oko samog terena predstavljala je njegova veličina, koji je u ondašnjem vremenu bio jedan od najvećih u Europi. Tadašnji teren svakako je bio specifičan, osim klimatski i pozicijski (mediteranska destinacija u "Mitteleuropi"), tako i po renomeu.

Na teren su rado dolazili i pripadnici europske aristokracije, predstavnici najcjenjenijih industrijalaca i umjetnika kao i vrhunski golferi. U ondašnje se vrijeme, na brijunskom igralištu odigravalo i do 50-ak turnira godišnje, a sve bi završavalo novogodišnjim balom i svečanom večerom uz podjele pokala za najbolje igrače. Nakon desetljeća izrazitog skromnog ulaganja u golf terene, ukazala se potreba za značajnijim zahvatima, a sve kako bi se ponovno oživio stari sjaj igranja golfa na brijunskom otočju.

Slika 13. Promotivni poster igranja golfa na Brijunima iz prošlog stoljeća

Izvor: Nacionalni park Brijuni (2022): 100. Obljetnica golfa na Brijunima., dostupno na <https://www.np-brijuni.hr/hr/planiraj-posjet/sport/golf.>, pristupljeno 15.05.2022.

Slika 13. prikazuje promotivni poster kojim se privlačio veliki broj igrača na brijunsko otočje. Brijunsko golf igralište bilo je dovršeno već krajem 1922., a prvi turnir održan je 21. ožujka 1923. godine. Ove godine (op. a.2022. godine) obilježava se stota obljetnica gradnje golf igrališta na Velikom Brijunu.

Golf se vratio u Hrvatsku obnovom starog golf igrališta na Brijunima 1992. godine. Međutim, predmetno igralište danas nažalost ne zadovoljava osnovne standarde golf igre. Iako je radi svoje jedinstvene ljepote i očuvanosti prirode vrlo interesantno za brojne posjetitelje. U obnovu devet polja uložena su relativno skromna sredstva (samo 20.000 eura), koja su se višestruko vratila unutar nekoliko godina. Isto vrijedi i za obnovu drugih devet polja 2002. godine. Znatno broj gostiju dolazi na Brijune radi golfa kao primarnog ili sekundarnog razloga. Iako nestandardno igralište, izravni prihodi dosižu oko 300.000 kn godišnje, dok troškovi čine samo 50% tog iznosa. Godišnje se proda oko 1.000 dnevnih karata i oko 40 sezonskih. Ostali prihodi znatno su veći (hotelski smještaj, naknada za vez, hrana i piće, prihodi golf kuće, iznajmljivanja golf autića, bicikala i sl.). Računa se da golf donosi Brijunima više od jedan milijun kuna godišnje. Posluju cijelu godinu, a najposjećeniji mjeseci su svibanj, lipanj i rujanj (MTRH, 2017.).

Slika 14. Golf igralište na Brijunima danas

Izvor: My Destination istra (2022): Golf igralište Brijunima., dostupno na <https://www.istra.hr/hr/dozivljaji/sport-i-outdoor/golf/golf-igraliste-brijuni.>, pristupljeno 15.05.2022.

Slika 14. prikazuje jedna od 18 rupa golf igrališta na otočju Brijuna. Raznolik prirodni okoliš te mogućnost igre na samoj obali mora, ispod stoljetnih krošnji mediteranskih stabala, čini igru posebno zanimljivom, a zbog izvrsne mikroklima na Brijunima je golf moguće igrati gotovo čitave godine.

Osim prirodne i sportske dimenzije, otočje Brijuni u posljednjih dvadesetak godina, u sve većem broju privlače ljubitelje kulture, i to prvenstveno predstavama koje su pod okriljem teatra Ulysses. Predstava Kralj Lear, etablirala je tvrđavu Minor na Malom Brijunu kao neizostavnu kulisu u nizu kvalitetnih ljetnih predstava koja oduševljava ljubitelje teatra iz godine u godinu u sve većem broju.

Jedan od njegovih začetnika, proslavljeni hrvatski glumac Rade Šerbedžija zajedno sa suradnicima iz godine u godinu stvara prostor kreativne suradnje umjetnika s različitim iskustvima i umjetničkim podrijetlima, s raznovrsnim vještinama i talentima, što svakako doprinosi i velikoj promociji ljepota južne Istre ali i samog otočja, koje iz godine u godinu ugošćuje i veliki broj svjetskih poznatih ličnosti.

3.2. Eno - Gastro turizam

Eno-gastronomski turizam predstavlja kombinaciju gastronomskog, odnosno kulinarskog te enofilskog, odnosno vinskog turizma. Strategija turističke zajednice Istarske županije iz godine u godinu ulaže sve značajniju promociju u cilju etabliranja regije kao neizostavne destinacije koja pruža vrhunska vina te autohtone gastro specijalitete. Ponuda različitih specijaliteta, prepoznata je kao značajan potencijal južne Istre koja osim što u većoj mjeri privlači turiste u ljetnim mjesecima, pridonosi u ostvarivanju značajnijih turističkih rezultata u pred i pod sezoni, ali i u očuvanju krajobraza i raznolikosti destinacije, održava običaje, uporabu i funkcije koje omogućuju očuvanje materijalne i nematerijalne baštine same destinacije.

U sljedećim potpoglavljima navedena su najpoznatija vina, gastronomska ponuda južne Istre kao i različite manifestacije zahvaljujući kojima dolazi i do veće promocija kako u zemlji tako i u inozemstvu.

3.2.1. Vina južne Istre

Opće je poznato da je Mediteranska kuhinja, jedna od najzdravijih na svijetu, a kao i takva nezamisliva je bez crnog ili bijelog vina.

U Istri je vrijednost vinove loze prepoznata još od davnina. U zapisima starih Rimljana spominjao se teran s istarskog poluotoka, a u srednjem vijeku istarska muškata vina bila su neizostavna delicija i u kraljevskim dvorima. Danas je vino neodvojivi dio istarske gastronomije i načina života, a mnoge manifestacije posvećene su upravo njemu što je u sve većoj mjeri prepoznato prvenstveno od stranih ali i sve više domaćih posjetitelja.

Zanimljivost je Istre da su dvije sorte apsolutno dominantne u svim njenim dijelovima, usprkos bitno različitim klimatsko pedološkim uvjetima kod pojedinih. Riječ je o malvaziji i teranu. Obalni dio zapadne Istre prepoznatljiv je po blagoj mediteranskoj klimi, te položaju vinograda koji su uglavnom okrenuti i nagnuti prema moru s kojeg dolaze vjetrovi i zračne struje neophodne za zdravlje vinograda. Središnja Istra, poradi svog položaja, odnosno faktora udaljenosti od mora, vrlo se često nalazi pod utjecajem magle te nižih noćnih temperatura. Iako visoki vinogradi u velikoj mjeri neutraliziraju prisutnost magle, niža temperatura predstavlja značajan faktor u formiranju samog svojstva vina. Stoga, činjenica jest da obalna vina imaju vlastitu notu zrelosti i voćne arome, za razliku od vina iz unutrašnjosti koja su u enološkom rječniku življa, bogatija mineralima i notama cvijeća (Vina Croatia, 2022.).

Enološka promocija te brendiranje južne Istre ali i ostalih dijelova istarskog poluotoka i to prvenstveno u turističke svrhe kao vinske regije, doprinosi organizacija različitih vinskih manifestacija. Iako se većina takvih manifestacija prvenstveno odnose na središnji te zapadni dio istarskog poluotoka od kojih su najpoznatiji Gračišće Wine Festival (Gračišće), Wine Nights (porečko područje), Vinistra (Poreč), Istria Wine & Walk (područje Buja) te Wine Day - Dani otvorenih podruma. Potonja manifestacija objedinjuje degustaciju unutar šezdesetak vinskih podruma diljem Istre (TZIŽ, 2022.) među kojima se nalaze i ona južne Istre koja su u većem dijelu u sklopu OPG-ova.

Slika 15. Vinski podrum vinarije Trapan

Izvor: Vina Trapan (2022): Podrum., dostupno na <http://trapan.hr/podrum/>., pristupljeno 25.05.2022.

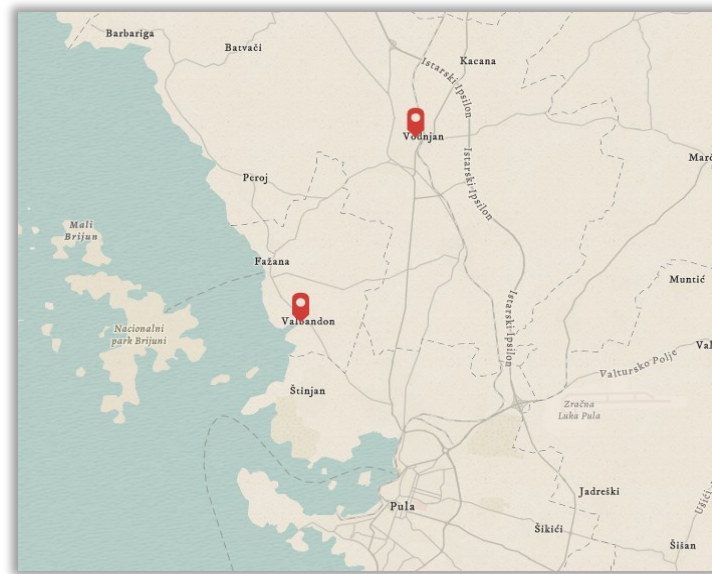
Na slici 15. prikazan je vinski podrum vinarije Trapan, smještene u Šišanu, malom mjestu nadomak Pule. Vinski podrum jedan je od najveći i najsuvremenijih vinskih podruma na području južne Istre koji je u enološkoj turističkoj ponudi prepoznat pod nazivom Wine station u kojem turisti osim same degustacije, mogu ostvariti i kupnju različitih sorti vina koja se izvoze diljem svijeta.

Uz vinske podrume, ljepotu Istre najbolje je otkriti pustolovinom na njenim vinskim cestama. Stoga, vinske ceste južne Istre smatraju se prepoznatljivim turističkim proizvodom koji se stalno usavršava i upotpunjuje. Riječ je svakako o kompleksnom procesu koji uz onaj turistički, objedinjuje kulturološki, gospodarski i tradicijski aspekt.

To nam potvrđuje sedam vinskih cesta na području Istarske županije – Buje – Brtonigla – Umag - Novigrad, Poreč, Vrsar - Funtana, Rovinj, Vodnjan - Pula, Labin – Rabac i vinska cesta Središnja Istra). Za sve te vinske ceste napravljeno je 110 vinskih itinerara (Vinske ceste Istre, 2020.).

Slika 16. prikazuje najduža vinsku cestu na području južne Istre, koja se proteže po pitoresknim vinogradima od Valbandona do Vodnjana. Od Vodnjana, vinska cesta se proteže uzduž zapadne obale Istre, i to sve do grada Rovinja gdje se potom spaja na ostale vinske ceste unutar Istarske županije.

Slika 16. Vinska cesta na potezu Valbandon - Vodnjan

Izvor: Vinske ceste Istre (2020): Vinske ceste Istre., dostupno na <https://storymaps.arcgis.com/stories/7a2d6dd77ff049d3b6d2503e1f1f7347>., pristupljeno 25.05.2022.

3.2.2. Gastronomska ponuda južne Istre

Istra je u mediteranskim, ali i širim europskim razmjerima uz vino, prepoznata kao regije maslina, tartufa, vrhunske gastronomije, autentičnog modela agroturizma i tradicionalno uspješnog obalnog turizma u gradovima kao što su Pula, Rovinj, Poreč, Umag i Novigrad, ali i u mnogim manjim turističkim mjestima.

Istarska gastronomija nudi široku paletu najraznovrsnijih delicija, od boškarina s pljukancima, fuža s tartufima, fritaje od šparoga, divljači, maneštre, pršuta dimljena i sušena na izvoran istarski način, pancete i drugih mesnih prerađevina do morskih specijaliteta, ribe, rakova i školjaka (HTZ, 2017.).

U Istri su pokretači strateškoga razvoja uz obnovljene vinograde i stare maslinike, predstavljale i male obiteljske konobe i oštarije čime su revitalizirane tradicionalne recepture koje su potom bile uvrštene u različite turističke ponude.

Na tragu predmetnog koncepta koji se nadopunjavao marketinškim aktivnostima usmjerenih u promociji visoko nagrađivanih maslinovih ulja i vina, kao neizostavnom elementu koji nadopunjuje bogat okus istarskih delicija, zaokružen je koncept koji se pokazao dobitnom kombinacijom u promociji i brendiranju različitih dijelova istarskog poluotoka.

Slika 17. Izvorni istarski proizvodi

Izvor: Colours of istria (2022): Tradicija istarskog pršuta., dostupno na <https://www.coloursofistria.com/hr/gastronomija/istarska-jela/tradicija-istarskog-prsuta.>, pristupljeno 05.06.2022.

Na slici 17. prikazan je autohtoni istarski pršut, sir te maslinovo ulje kao jednih od mnogobrojnih istarskih delicija koja nose zaštićenu oznaku izvornosti. Predmetne su delicije, često popraćena i klasičnim istarskim fužima, pljukancima, jelima sa tartufima i dr.

Ponuda istarskih delicija ne zaostaje ni za ljubitelje slatkoga, čije recepte turisti nose svojim domovima, i na takav način najbolje promovira istarsko podneblje. Stoga, vrlo često se na stolovima izvan granica Hrvatske mogu susresti i fritule, kroštule, pandišpanj, cukerančići, povetice i dr.

Veliko doprinos u aktivnostima gastro promocije južne Istre predstavljaju brojne gastronomske manifestacije u različitim godišnji dobima. Uz popularne „Ribarske fešte“ na kojima dominira ponuda plave ribe i koje se izrazito ponude u svim obalnim mjestima, i to u konkretnom slučaju Medulina i Fažane, pa sve više prepoznatljive Fešte od puži u Galižani, Fešte mladog maslinovog ulja u Vodnjanu, Hook and cook manifestacija u pripremi različitih vrsti ribe u Medulinu te Fažanske škole soljenja sardela u Fažani (TZIŽ, 2022.).

Slika 18. Fažanska škola soljenja sardela u Fažani

Izvor: Turistička zajednica Istarske županije (2022): Tradicija istarskog pršuta., dostupno na <https://www.istra.hr/hr/destinacije/fazana/dozivite/fazanska-skola-soljenja-sardela>., pristupljeno 26.05.2022

Na slici 18. prikazana je jedna od mnogobrojnih organiziranih škola soljenja sardela u Fažani. Škola osim edukativnog karaktera koja polaznike educira o starom načinu soljenja sardela, ima i kompetitivni karakter s obzirom da nakon što pripravljene sardele odstoje 3 mjeseca, biraju se i one najukusnije.

3.3. Kulturni turizam

Od iznimne je važnosti odrediti sponu koja povezuje pojmove turizma i kulture. Stoga, pod pojmom kulture podrazumijeva se određena etička, odnosno nacionalna pripadnost. Obuhvatnost kulture u turizmu podrazumijeva poimanje turista unutar određene kulture u kojoj se profilira domicilno stanovništvo.

Prema Rabotiću, definicije selektivnog oblika kulturnog turizma, podrazumijeva pojedinca ili grupu posjetitelja koji posjećuju određeni lokalitet izvan vlastitog mjesta prebivališta u cilju upoznavanja različitih znamenitosti ili običaja (Rabotić, 2013.).

Istarska županija prepoznata je kao destinacija velikog broja kulturnih znamenitosti, vezanih prvenstveno oko ostataka povijesno kulturne baštine mnogih vladavina kao što su Austro – Ugarska te Rimsko Carstvo. Povijesno kulturna baština vezana je uz različite manifestacije, i to prvenstveno u cilju podizanja imidža i veće vidljivosti među potencijalnim posjetiteljima.

U južnoj Istri, najpoznatija je kulturna baština koja se nalazi u Puli, najvećem gradu istarskog poluotoka. Grad Pula smještena je na zapadnoj obali južne Istre, svega 12 km od Vodnjana i 9 km od Fažane. Nastala je na brežuljku Kaštel prije više od 3000 godina na mjestu na kojem je oformljeno prvo gradinsko naselje Histra. Danas je sjedište upravnih tijela grada i Istarske županije izrazito posjećena destinacija s bogatom ponudom ugostiteljstva, izletničkog turizma i stacionarnog turizma tijekom cijele godine. Specifičnost Pule jest u njezinom urbanističkom izgledu, koji se u velikoj mjeri ne razlikuje od onog u davnoj rimskoj povijesti jer Puljani njeguju kulturnu baštinu i tradiciju.

Od najvećih znamenitosti izdvajaju se Arena, odnosno Amfiteatar, Augustov Hram, Dvojna Vrata, Slavoluk Sergijevaca, Katedrala, Pomorski te Povijesni muzeji. Od najpoznatijih manifestacija, ističu se Pula Film festival, Gastro proljeće južne Istre, Istra Gourmet te Kazališni festival Medulin (Valamar Experience, 2022.).

Slika 19. Pulski Amfiteatar

Izvor: Valamar Experience (2022): Pula., dostupno na <https://www.valamar-experience.com/hr/destinacije/istria/pula/>., pristupljeno 20.06.2022.

4. SMJEŠTAJNI KAPACITETI OPĆINE MEDULIN

Općina Medulin, nekad malo ribarsko mjesto, danas je moderno turističko središte koje spada među reprezentante istarskog turizma i jedno je od dvadesetak najpoznatijih kupališnih imena na Jadranu. Razvoj općine prvenstveno se gradio na valorizaciji prirodnih ljepota koje se protežu uzduž čitave općine. Eksponencijalan rast u dolasku turista, evidentan je pokazatelj da turistička ponuda zadovoljava različiti spektar potražnje, s obzirom na visoku razvijenost privatnog, hotelskog ali i kamp smještaja.

Predmetno poglavlje posvećeno je različitoj seriji statističkih podataka te obuhvaća i pregled hotelskog, privatnog i kamp smještaja koji je izuzetno razvijeno na samom području.

4.1. Glavna obilježja općine Medulin

Općina Medulin priobalna je općina smještena na samom jugu istarskog poluotoka, površine 29.35 km², s oko 6 500 stanovnika u koju se ubrajaju osam naselja smještenih uglavnom duž obale. To su: Medulin, Banjole, Premantura, Pomer, Vinkuran, Vintijan, Valbonaša i Pješćana Uvala. Obala je na području općine Medulin vrlo razvedena te duljina morske obale s otocima čini 70 km.

Općina Medulin proteže se oko 2 km u unutrašnjost prema sjeveru, istoku i zapadu te graniči s općinom Ližnjan na istoku te Gradom Pula na zapadu, dok sa južne strane izlazi na more. Područje je pod dominantnim utjecajem vlažne subtropske klime uz malen utjecaj mediteranske klime koja je tipičnija za Dalmaciju. Klimatski uvjeti i kretanje temperature mora osiguravaju sezonu proizvoda sunca i mora između lipnja i rujna uz povremene hladne prodore (osobito u rujnu), ali i uobičajeno pogodna razdoblja i u dijelu listopada.

Uz dobru povezanost zračnih linija pulskog aerodroma tijekom ljetnih mjeseci, u cestovnom segmentu općina je spojena na mrežu nacionalnih, a potom i europskih, autocesta i to istarskim Ipsilonom (autoceste A8 i A9). U tijeku je dovršetak izgradnje punog profila djela autoceste A8 (Matulji-Kanfanar) te se očekuje dovršetak dionice Cerovlje – Tunel Učka do ljeta 2021. godine, odnosno punog profila dionice od tunela

Učka do Matulja do 2023. godine (Strategija razvoja općine Medulin 2021.-2027., 2022.).

U povijesnom aspektu, ostaci naselja građeni suhozidom, opasani koncentričnim krugovima, ukazuju da je Medulinsko područje bilo nastanjeno još u prapovijesno doba. Arheološki ostaci potvrđuju da su Rimljani prepoznavši prirodne ljepote ovog kraja, tu gradili svoje ljetnikovce od kojih je najraskošniji sagrađen u 4.st.n.e., na poluotoku Vižuli. U općini također postoje i mnoge druge povijesne znamenitosti, od kojih se ističe župna crkva Sv. Agneze koja predstavlja karakterističan motiv sa svoja dva zvonika visoka 33 metra (Općina Medulin, 2022.).

Slika 20. Amblem općine Medulin uz geografski položaj same općine

Izvor: Turistička zajednica općine Medulin (2021):Strategija razvoja općine Medulin 2021. -2027., Fakultet ekonomije i turizma dr. Mijo Mirković., 2021., dostupno na <https://www.tzomedulin.org/wp-content/uploads/2021/12/Ad4-Strategija-razvoja-turizma-Opcine-Medulin-2021.-2027.g.-konacna-radna-verzija.pdf>., pristupljeno 28.05.2022.

U gospodarskom smislu, općina Medulin visoko je oslonjena na turizam te se može konstatirati da više od dvije trećine gospodarstva općine direktno i indirektno ovisi o turizmu. Pandemija izazvana COVID-19 infekcijom, u različite sfere gospodarstva, pokazala je kako uslužna djelatnost u koju je svrstan turizam iznimno krhka. Usprkos negativnim reperkusijama pandemije, turizam u općini Medulin pokazao se stabilnim, što ide u prilog konstataciji da turisti biraju sigurne destinacije, i to one koje pružaju viši

stupanj privatnosti što smještajni kapaciteti općine Medulin to svakako pružaju. Nastavno navedenom, u 2021. godini, u općini Medulin ostvareno je više od 2,3 milijuna noćenja, pa je općina Medulin po broju ostvarenih noćenja opet zauzela primat kao najturističkija općina u Hrvatskoj.

U gospodarskoj strukturi općine Medulin, udio turizma čini visokih 25%, što jest i odraz visoke participacije stanovništva u predmetnoj gospodarskoj grani..

Tablica 1. Broj turističkih dolazaka po naseljima općine Medulin u razdoblju od 2017. do 2021. godine

Godina	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
<i>Banjole</i>	71.680	75.837	77.529	38.111	67.059
<i>Medulin</i>	190.542	195.653	201.188	82.977	157.123
<i>Pješćana uvala</i>	18.950	19.254	10.335	10.335	14.937
<i>Pomer</i>	13.107	12.390	16.062	8.078	14.587
<i>Premantura</i>	97.635	105.247	103.333	52.452	81.984
<i>Valbonaša</i>	341	843	740	357	539
<i>Vinkuran</i>	7.299	7.562	7.846	3.600	5.276
<i>Vintjan</i>	664	1.435	1.354	781	1.440
UKUPNO	400.218	418.221	418.387	196.691	342.945

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Medulin., dostupno na [https://www.tzomedulin.org/onama/statistika/.](https://www.tzomedulin.org/onama/statistika/), pristupljeno 18.03.2022.

Iz tablice 1. razvidan je rast u broju dolaska turista na području općine Medulin od 2017. – 2019. godine. Godina 2020. poradi nastupa pandemije izazvane COVID – 19 infekcijom, odrazila se i na broj dolazaka gostiju, međutim značajan oporavak vidljiv je već u posljednjoj godini promatranja gdje je zabilježen uvećani broj dolazaka od 74%, što svakako predstavlja i pozitivnu turističku uvertiru u broju dolazaka gostiju u 2022. godini.

U tablici 2. prikazan je broj turističkih noćenja na području općine Medulin od 2017. – 2021. godine. Dinamika rasta u broju noćenja prekinuta je od 2019. – 2020. godine, što je najviše bilo naglašeno u 2020. godini, kao posljedica prethodno spomenute pandemije. Do velikog oporavka dolazi u 2021. godini, u kojem je zabilježen porast od 60% u odnosu na raniju 2020. godinu, a razlog možemo djelom prepisati boljoj epidemiološkoj situaciji na istarskom poluotoku, većem broju smještajnih jedinica koja je iz godine u godinu sve prisutnija pojava na području općine. Bogatija turistička ponuda u kojoj je u sve većoj mjeri ukomponirana i turistička ponuda selektivnog

turističkog sadržaja postepeno je dovela do dužeg boravka posjetitelja na području općine, što posljedično doprinosi i većoj razini ostvarenih turističkih prihoda.

Tablica 2. Broj turističkih noćenja po naseljima općine Medulin u razdoblju od 2017. do 2021. godine

Godina	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
<i>Banjole</i>	510.579	512.669	498.242	286.606	445.097
<i>Medulin</i>	1.350.906	1.370.181	1.357.829	625.656	1.108.330
<i>Pješćana uvala</i>	119.691	116.466	119.002	69.561	97.607
<i>Pomer</i>	95.731	92.778	110.651	64.333	104.057
<i>Premantura</i>	624.307	666.106	639.205	376.714	530.905
<i>Valbonaša</i>	2.035	3.715	2.929	1.940	2.769
<i>Vinkuran</i>	56.862	56.359	55.521	30.028	40.017
<i>Vintjan</i>	7.941	11.547	11.164	11.164	11.484
UKUPNO	2.768.052	2.829.821	2.794.543	1.466.002	2.340.266

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Medulin., dostupno na [https://www.tzomedulin.org/ot-nama/statistika/.](https://www.tzomedulin.org/ot-nama/statistika/), pristupljeno 18.03.2022.

Dosadašnji turizam općine Medulin ima naglasak na visoko sezonalnom modelu eksploatacije glavne sezone, što je u trendu visokog globalnog rasta turizma (dolasci turista i cijene), lake dostupnosti i time rastućeg tržišnog potencijala za proizvodom sunca i mora bilo dostatno za očekivanja svih dionika, te nije bilo stvarnog imperativa za širenjem turističke sezone.

Indikatori održivosti turističke destinacije Medulin ukazuju na ozbiljnu opasnost nastavka modela turizma koji je vladao do 2019. godine, prije svega zbog nekontrolirane izgradnje smještajnih kapaciteta (Strategija razvoja općine Medulin 2021. -2027., 2022.).

Nažalost, nekontrolirana izgradnja dodatnih smještajnih jedinica, vrlo često zalazi u zonu bespravne gradnje, čime se narušava vizura krajolika općine te nerijetko dolazi i do uzurpacije zelenih površina čime se trajno narušava skroman postotak zelenih zona u samim središtima općine. Slijedom navedenog, dugoročni trendovi u razvoju turizma općine, trebali bi ići u smjeru povećanja ekološke održivosti i isporuke autentičnih iskustava, što predstavlja i jedan od glavnih ciljeva održanja i unaprjeđenja turističke pozicije. Na tragu takvog koncepta, dolazi do postepene preobrazbe u razmišljanju, što svakako ide u prilog sve većem postotku turističkih proizvoda koji su u skladu sa održivim konceptom okoliša, i o kojima je riječ u nastavku samog rada.

4.2. Hotelski smještaj

Prvi hotelski kapaciteti na području općine Medulin, datiraju još iz razdoblja 1960-ih godina. Od tada pa sve do danas, hoteli su doživjeli različitu preobrazbu, prvenstveno po izvršenoj renovaciji, čime je podignuta njihova kvaliteta a samim time i turistička ponuda. Najveći hotelski kompleksi kategorizirani sa 3 – 4 zvjezdice, nalaze su u Medulinu i u vlasništvu su Arenaturista od kojih se mogu izdvojiti Hotel Park Plaza Belvedere, Arena Hotel Medulin (TUI Blue Medulin), Arena Hotel Holiday. Bogata hotelska ponuda na području općine Medulin upotpunjena je i manjim hotelskim smještajima i to Aparthotelom Del Mar (4 zvjezdice), Boutique Hotelom Oasi (4 zvjezdice), Boutique hotelom Valsabion (4 zvjezdice), hotelom Premantura resort (4 zvjezdice), hotelom Hilde (4 zvjezdice) te hostelom Erks.

Tablica 3. Ukupan broj noćenja u hotelima na području općine Medulin od 2017. -2021. g.

Vrsta objekta	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
<i>Hoteli</i>	319.363	325.455	338.638	89.486	205.447
UKUPNO	319.363	325.455	338.638	89.486	205.447

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Medulin., dostupno na <https://www.tzomedulin.org/ona/statistika/>., pristupljeno 21.03.2022.

U tablici 3. prikazani su petogodišnji rezultati u ukupnom broju noćenja u hotelima na području općine Medulin. Na temelju prezentiranih rezultata, razvidan je rast u broju noćenja sve do 2019. godine. Nažalost, u 2020. godini, prisutnost COVID – 19 pandemije, u velikoj se mjeri odrazilo i na drastičan pad u potražnji za hotelskim smještajem na području općine. Osjetno manji broj turista, te veća potražnja kuća za odmorom, rezultirali su skromnijim prihodima hotelijera. Turistički je oporavak uslijedio već u 2021. godini, koja je u odnosu na 2019. godinu, ostvareno povećanje u broju noćenja za gotovo 130%.

4.3. Privatni smještaj

Privatni iznajmljivači na području općine Medulin predstavljaju izuzetno bitnu kariku u turističkoj ponudi. Izuzetno visok priljev turista ne bi mogao biti apsorbiran bez

velikog broja privatnih iznajmljivača koji iz godine u godinu pružaju sve kvalitetniju uslugu što dakako podrazumijeva i aktivnu participaciju u razvoju same općine.

Na području općine Medulin, prema raspoloživim podacima Turističke zajednice, iako je registriran broj od ukupno 2.100 privatnih iznajmljivača, postoje realne indikacije da je ta brojka u znatnom broju veća. Naime, usprkos izuzetno strogim kaznama za neregistrirane privatne pružatelje turističkog smještaja, mnogi iznajmljivači poradi ostvarivanja većeg postotka zarade, i dalje zalaze u sivu zonu turističke djelatnosti.

Tablica 4. Ukupan broj ostvarenih noćenja od strane privatnih iznajmljivača na području općine Medulin od 2017. - 2021. g.

Vrsta objekta	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
<i>Privatni objekti</i>	912.622	945.215	923.063	540.861	758.148
UKUPNO	912.622	945.215	923.063	540.861	758.148

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Medulin., dostupno na <https://www.tzomedulin.org/ona/statistika/>., pristupljeno 21.03.2022.

Iz tablice 4. razvidno je da ni mali iznajmljivači nisu ostali imuni na razvoj pandemije. Broj noćenja u 2020. godini gotovo je prepolovljen, međutim već u 2021. godini dolazi do značajnijeg oporavka.

4.4. Kampovi

Početak i razvoj autokampova u općini Medulin vezan je za ime bečkog industrijalca te ondašnjeg vlasnika otočja Brijuni, Paula Kupelwiesera. Početkom XX. st., on kupuje veliki broj zemljišnih čestica od kojih valja izdvojiti poluotok Pinetu, koji su Medulinci početkom stoljeća pošumili borovima i tako značajno uredili zapušteno područje obraslo niskim raslinjem i travom (slično otoku Ceji danas), potom dvije vjetrenjače te poluotok Vižulu, koja je naposljetku prodana predsjedniku najvećega austrijskoga brodograđevnog društva Stabilimento Technico Trieste i vlasniku Crvenoga otoka kod Rovinja barunu Georgu von Hutterottu (Turizam medulinske rivijere, 2017.).

Danas se općina Medulin, osim svoje prepoznatljivosti po kvalitetnom privatnom i hotelskom smještaju, ističe i po izuzetno kvalitetnoj ponudi kampova. Broj kampova na području općine doseže brojku od njih 12, od kojih se jedan nalazi u privatnom

vlasništvu. Kampovi su kategorizirani u rasponu od 1 do 4 zvjezdice od kojih su najpopularniji Kamp Arena Grand Kažela, Kamp Arena Medulin, Kamp Arena Stupice te nedavno otvoren Arena One 99 Glamping (na području bivšeg autokampa Arena Pomer) kao svojevrsna senzacija u elitnoj kamp ponudi ne samo na području općine već i Hrvatske.

Tablica 5. Ukupan broj ostvarenih noćenja u kampovima na području općine Medulin od 2017. - 2021. g.

Vrsta objekta	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
<i>Kampovi</i>	999.960	985.215	976.399	454.532	914.115
UKUPNO	999.960	985.215	976.399	454.532	914.115

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Medulin., dostupno na [https://www.tzomedulin.org/ona/statistika/.](https://www.tzomedulin.org/ona/statistika/), pristupljeno 28.03.2022.

Analizom kretanja ukupnog broja noćenja u kampovima na području općine Medulin u vremenskom razdoblju od 2017. – 2021. godine, prikazanog u tablici 5., pretpostavilo se da će kampovi na području općine ostvariti nižu negativnu reperkusiju na temelju epidemiološkog stanja. Međutim, manji postotak dolaska turista, posljedično se odrazio i na smještajne kapacitete kampova, koji su međutim već u 2021. godini postepeno u ukupnom broju noćenja ostvarili rezultate iz pred pandemijskih godina.

Analizom smještajnih kapaciteta na području općine Medulin, dolazimo do zaključnih činjenica koje idu u prilog dobroj zastupljenosti različitih vrsti smještajnih kapaciteta koji zadovoljavaju traženom standardu na turističkom tržištu. Ljepote prirode, ugodna klima, polivalentna ponuda gastronomije, dodatnih sadržaja koji se prvenstveno manifestiraju u solidnom noćnom životu te aktivnom odmoru, već su godinama glavne uzdanice na kojima se temelji kompleksnost turističke ponude općine Medulin.

Adaptacija hotela u vlasništvu poznatih hotelskih lanaca, podizanje vlastite kategorizacije, predstavlja je pravovremeni odgovor na sve zahtjevnije zahtjeve gostiju, što je utjecalo i na produljenju turističke sezone. Kampovi na području općine, već su desetljećima sinonim kvalitete i ugodnosti čime dobrim dijelom privlače stalne goste, te kvalitetnim marketinškim strategijama privlače i nove ljubitelje kampiranja. Važnu ulogu u obogaćivanju vlastite turističke ponude ima i glampingom, odnosno suvremeni način kampiranja koji u sve većoj mjeri pobuđuje interes stranih gostiju. Privatni iznajmljivači nude kvalitetan smještaj u doista turistički napućenoj općini u

ljetnim mjesecima, međutim sve veća apartmanizacija, postepeno je postala prijetnja u narušavanju vizure i ljepote same općine, te se nerijetko i oko njihove izgrađene legalnosti, a potom i iznajmljivanja, zalazi u sivu zonu ekonomskih aktivnosti, zbog čega su i mjerodavne općinske službe počele uvoditi sve više reda.

5. UTJECAJ SELEKTIVNOG TURIZMA NA ODRŽIVI RAZVOJ OPĆINE MEDULIN

U današnje vrijeme aspekti koji proizlaze iz razvoja turizma u velikoj mjeri doprinose i ekonomskom blagostanju određenog područja. Pojam selektivnog turizma specifičan je po marketinškoj interpretaciji koja je prvenstveno usmjerene u oblikovanju određenog turističkog proizvoda. Ciljana diversifikacija turističke ponude ka točno definiranom turističkom proizvodu u svojoj se suštini prilagođava ciljanim skupinama turista čime se osigurava održivi regionalni razvoj s naglaskom na prirodne i društvene vrijednosti određenog lokaliteta. Općina Medulin iako već poznata turistička destinacija, u posljednje se vrijeme u sve većoj mjeri želi pozicionirati kao prepoznatljiva turistička destinacija po različitim oblicima selektivnog turizma, prvenstveno iz razloga što posjeduje prirodne i društvene resurse što vodi neizostavnoj ekonomskoj ravnoteži, odnosno balansiranju između isplativog, jeftinog i skupog turističkog proizvoda.

Predmetno poglavlje posvećeno je selektivnim oblicima turizma na području općine Medulin, odnosno njegovim pozitivnim učincima na održivi razvoj samog lokaliteta čime se želi u većoj mjeri iskoristiti turistički potencijal bez daljnje prirodne degradacije okoliša.

5.1. Vrste selektivnog turizma u turističkoj ponudi općine Medulin

Suvremene promjene u poimanju koncepta turizma za cjelokupno područje općine Medulin u posljednjem je desetljeću doživjelo promjene u njegovoj interpretaciji. Ugodna klima, prirodne ljepote, dostupnost smještajnih kapaciteta te bogata povijest, jedni su od temeljnih značajki na kojima se počeo zasnivati koncept ponude selektivnog turizma unutar općine Medulin. Stoga, najveći je naglasak stavljen na

sportsko-rekreacijski, zdravstveni te kulturni oblik turizma koji je u svojoj suštini predstavlja i koncept na kojem u sve većoj mjeri se priklanjanju različite turističke destinacije na Mediteranu. Promotivne aktivnosti usmjerene novom konceptu sagledavanja turizma, prvenstveno su popraćene manifestacijama koje objedinjuju veliki auditoriji, odnosno broj posjetitelja čime se na kvalitetniji način vrši promocija specifičnog lokaliteta.

5.1.1. Sportski turizam

Dominantni oblici selektivnog turizma unutar sportsko-rekreacijske domene, prvenstveno obuhvaćaju sportove poput biciklizma, atletike, surfa i kit surfa te u posljednje vrijeme i padobranstva. Slijedom navedenog, u nastavku su detaljnije i obrazložene navedene skupine sportova.

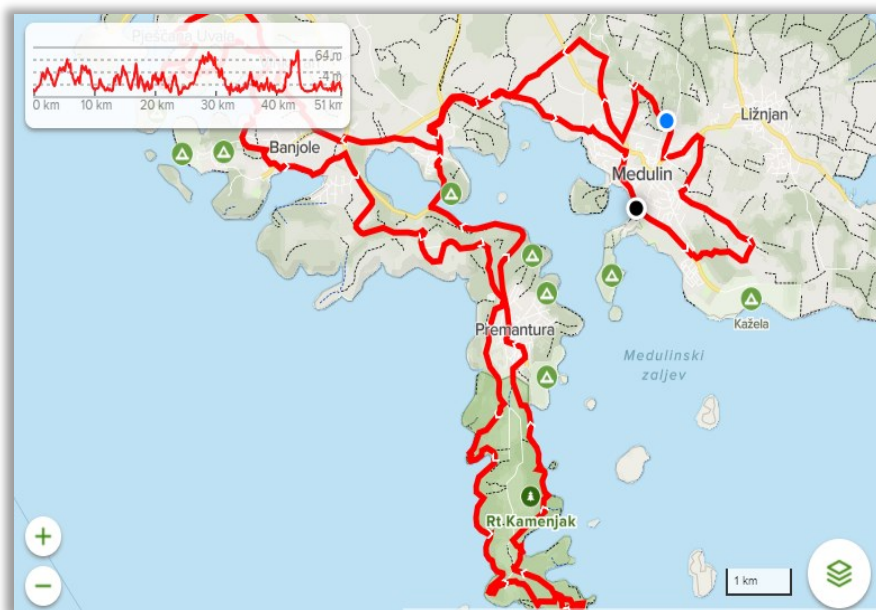
5.1.1.1. Biciklizam

Biciklistička staza pod nazivom 315 Medulin Riviera predstavlja i jedinu službenu biciklističku stazu unutar općine Medulin. Staza je idealna za sve one koji na dva kotača žele obići sva mjesta općine Medulin. Neformalni start i cilj biciklističke staze smješten je na medulinskoj rivi. Pitoresknom rutom obuhvaćene su različite prirodne ljepote na području općine poput kamenoloma Cave Romane, park šuma Soline što predstavlja svojevrsnu uvertiru puta koji vodi do Gornjeg Kamenjaka s kojeg se pruža pogled na cijeli medulinski arhipelag. Sam Rt Kamenjaka predstavlja pola odvožene rute i pogled na svjetionik Porer i otok Fenoligu (Istria Bike, 2022.).

Na slici 21. prikazana je jedina biciklistička staza koja se nalazi unutar općine Medulin. Tehnički opis staze može biti sublimiran da je riječ srednje zahtjevnoj stazi, ukupne dužine od 51.5 km-a, od čega 10km asfalta te 4.5km-a makadamskog puta. Ukupna visinska razlika od 504 metara, zahtjeva i solidnu atletsku pripremljenost vozača, s obzirom da je planirana ukupna vremenska vožnja staze definirana između 4 i 4.5 sati. organizacija biciklističkih utrka od kojih valja izdvojiti biciklistički maraton Granfondo Nevio Valčić te brdsku biciklističku utrku Kamenjak Rocky Trails pridonose popularizaciji biciklizma u općini Medulin.

Granfondo Nevio Valčić, biciklistička je utrka rekreativnog karaktera, organizirana u spomen na Nevija Valčića, biciklističke legende iz '50 - '60 godina. S obzirom na kvalitetnu suradnju turističke općine Medulin i samih organizatora, u posljednjim je izdanjima, manifestacija preseljena iz Lobarike, rodnog mjesta Nevija Valčić u Medulin, što također uz suradnju hotelskih lanaca na području općine, pruža mogućnosti smještaja za sve sudionike i njihovu pratnju (Arena Hotels, 2019.).

Slika 21. Biciklistička staza 315 Medulin Riviera

Izvor: Istria Bike (2022): 315 Medulin Rivijera., dostupno na http://www.istria-bike.com/hr/staze/popis_staza/3-ch-0?&l_over=1., pristupljeno 02.07.2022.

Na slici 22. prikazani su detalji proglašenja pobjednika izdanja Granfonda Nevio Valčić iz 2016. godine. Uz prisustvo Helene i Luciana Valčića, samoj manifestaciji prisustvovala su talijanske biciklističke legende Claudio Chiappucci – drugi s lijeva (3 puta na podiju Gira d' Italia i Tour de France-a) te bivši svjetski prvak Alessandro Ballan – četvrti s lijeva.

Prisustvo bivših biciklističkih zvijezda, doprinosi odazivu većeg broja biciklista a samim time i kvalitetnijom komercijalizaciji biciklizma kao selektivnog oblika turizma na prostoru općine Medulin u budućnosti

Slika 22. Proglašenje pobjednika Granfondo Nevio Valčić u 2016. godine

Izvor: Regional Express (2016): Dušan Hajdinjak slavio ispred Aleša Modica i Alessandra Ballana na 1. GFNV, dostupno na <https://www.regionalexpress.hr/site/more/duan-hajdinjak-slavio-ispred-alea-modica-i-alessandra-ballana-na-1.-gfnv.>, pristupljeno 02.07.2022.

Za razliku Granfonda, brdska biciklistička maraton utrku Kamenjak Rocky Trails, isključivo je takmičarskog karaktera, poznata je u gotovo čitavoj Europi a i šire. Predmetna je utrka osmišljena te organizirana od strane lokalnog MTB kluba „Adrenalina“, te je uz pomoć zaljubljenika i zanesenjaka u velikoj je mjeri dosegнула velikoj popularnosti, prvenstveno i činjenicom da se na startu trke redovito nalaze nalazila zvučna imena od kojih možemo izdvojiti Olimpijskog pobjednika iz Londona (2012) i srebrnog sa Ol iz Rija (2016), svjetskog prvaka i pobjednika Svjetskog kupa čeha Jaroslav Kulhavy (**Slika 23**), svjetskog MTB prvaka u maratonu Portugalca Tiaga Ferreire te pobjednice Svjetskog kupa Slovenke Tanje Žakelj.

Slika 23. Jaroslav Kulhavy, pobjednik Kamenjak Rocky Trails 2015. godine

Izvor: Biker.hr (2015): Kulhavy groznica zatresla Premanturu., dostupno na <https://biker.hr/vijesti/kulhavy-groznica-zatresla-premanturu.html>., pristupljeno 02.07.2022.

Navedeni oblici selektivnog turizma, doprinose popularizaciji lokalnih, priobalnih i kontinentalnih ljepota općine. Također, veliki naglas stavljen je na aspekt izrazito povoljne mediteranske klime, prvenstveno u predsezoni i turističkoj posezoni, s obzirom da je riječ o obliku selektivnog turizma koji ostvaruje izrazito povoljne turističke rezultate i u susjednim zemljama što takav model čini izrazito značajnim u produljenju turističke sezone.

5.1.1.2. Atletika

Uz prethodno navedene nogometne terene koji se nalaze unutar općine Medulin i predstavljaju nezaobilaznu infrastrukturu za veliki broj nogometnih klubova prvenstveno u zimskom djelu priprema, u neposrednoj blizini hotela Park Plaza Belvedere nalazi se i zemljana atletska staza. Atletska staza sastoji se od četiri staze, četiri atletska bacališta za kuglu, disk i kladivo. Trkačima stoji na raspolaganju i 14 kilometara šumovitih staza (engl. cross-country) staza u neposrednoj blizini mora. Osim usluga u objektima sportskog centra Medulina, hotel Park Plaza Belvedere nudi dodatne usluge za sportske pripreme. Sportašima su na raspolaganju različiti spektar fitness sprava, platforme za olimpijsko dizanje utega, različite bučice i olimpijske šipke, pliometrijske kutije, švedske ljestve, te različite klupice. Svima su na raspolaganju i dva bazena s grijanom morskom vodom, manji je veličine 8×13 metara, a veći 25×13 metara (Medulin Riviera, 2022.).

Slika 24. Sandra Perković na priprema u Medulinu

Izvor: Istarski.hr (2015): Medulin ponovno postao centar sportskog turizma, dostupno na <https://istarski.hr/node/16664-medulin-ponovno-postao-centar-sportskog-turizma.>, pristupljeno 03.07.2022.

Na slici 24. prikazana je Sandra Perković, dvostruka olimpijska prvakinja (OI London 2012. i Rio 2016) u bacanju kladiva, na jednom od pripremničkih ciklusa prije početka atletske sezone. Sandra Perković česti je gost medulinskih atletskih terena više od 15 godina, što ide u prilog prepoznatoj kvaliteti sportskih objekata na području općine jedne od najboljih sportašica svih vremena u bacanju kladiva.

5.1.1.3. Adrenalinski vodeni sportovi

Specifičnost geografskog položaja općine Medulin, odnosno naklonost povoljnih vjetrova poput juga i bure, snažne tramontane do jakih maestrala u ljetnim mjesecima, glavne su klimatske osobine ovog kraja koje privlače brojne ljubitelje adrenalinskih vodenih sportova poput jedrenja na dasci i putem zmaja (engl. windsurf kite-surf) uzduž medulinske Rivijere. Zahvaljujući razvoju tehnologije koja se prvenstveno odnosi na neoprenska ili pak vodonepropusna odjela, adrenalinski vodeni sportovi prakticiraju se tijekom čitave godine.

Slika 25. Poznato natjecanje Halloween u jedrenju na dasci u Premanturi

Izvor: WindSurf.net (2007): 8. Halloween (1.11.-4.11.2007)., dostupno na <https://www.wsurf.net/cup07-halloween.php>., pristupljeno 02.07.2022.

Na slici 25. prikazane su akrobacije ljubitelja jedrenja na dasci, na jednom od Halloween natjecanja u Premanturi. Predmetno se natjecanje bodovalo za Hrvatski Kup i Adria Cup, čime je Premantura postala jedna od glavnih destinacija ljubitelja jedrenja na dasci na području općine.

Sve veća popularnost jedrenja na dasci (engl.windsurfing), postepeno je prerastao u katalizator i njegovoj inačici, jedrenje pomoću zmaja (engl. kite surf) koji je na prostorima medulinskog arhipelaga postao izuzetno popularan od 2000. godine pa sve do danas kako kod domaćih tako i kod inozemnih ljubitelja vodenih sportova.

5.1.1.4. Skok padobranom u tandemu

Uz vodene adrenalinske sportove, sve veća turistička potražnja prisutna je i u ostalim sportski adrenalinskim aktivnostima među kojima posljednjih godina sve veći interes vlada i u skoku padobranom u tandemu. Na području općine Medulin, nalazi se sportski aerodrom, sa kojeg osim skoku padobranom u tandemu, organiziraju se i panoramski letovi čime se iz nešto drugačije perspektive mogu vidjeti ljepote krajolika i morskog plavetnila.

Slika 26. Padobranski tandem skok iznad područja općine Medulin

Izvor: Medulin Riviera (2022): Padobranski tandem skok., dostupno na [http://m.medulinriviera.info/hr/offer/sport/tandem-skydiving/.](http://m.medulinriviera.info/hr/offer/sport/tandem-skydiving/), pristupljeno 02.07.2022.

5.1.2. Zdravstveni turizam

Zdravstveni turizam, jedan je od najstarijih oblika turizma koji ima neopisivo važnu ulogu u životu modernog čovjeka. Uzmemo li u obzir današnji način života i općenitu zanemarenost za zdravljem u ranijoj i srednjoj dobi ljudskog života, možemo opisati zdravstveni turizam kao idealan spoj ugodnog i korisnog. Zdravstveni turizam za razliku od drugih oblika turizma, nema sezonalni karakter, te stoga predstavlja

izuzetno važnu turističku nišu općine Medulin prvenstveno u zimskom razdoblju u kojem turizam na području same općine ostvaruje značajno skromnije brojke što i jest karakteristika tipičnih malih sredina na Jadranskoj obali.

Iako je veliki broj privatnih turističkih aranžmana vezan za usluge dentalne medicine, najopsežnije programe u domeni zdravstvenog turizma predstavljaju velike hotelske kuće, među kojima se ističe Arena Hospitality Group i to konkretno wellness ponude Arena Hotel Medulin – TUI Blue Medulin te Park Plaze Belvedere Medulin (Arena Hotels, 2022.).

Slika 27. Comfort Zone Space Park Plaza Belvedere Medulin

Izvor: Arena Hotels (2022): Comfort Zone SPACe - Arena Hotels Wellness., dostupno na <https://www.arenahotels.com/hr/ponuda/wellness.>, pristupljeno 05.07.2022.

Na slici 27. prikazan je dio Spa zone hotela Park Plaza Belvedere Medulin. Unutar tradicionalne ponude, uključena je i ona kromoterapije koja je posebno prilagođena i svim sportskim entuzijastima.

5.1.3. Kulturni turizam

Kulturna baština, i to ona materijalna i nematerijalna, predstavlja bogatstvo čovječanstva u svojoj posebnosti i raznolikosti. Stoga, njena zaštita jedan je od važnih čimbenika za definiranje, prepoznavanje i afirmaciju kulturnog identiteta određenog područja. Kulturnu baštinu čine pokretna i nepokretna kulturna dobra od, povijesnog, umjetničkog, arheološkog, paleontološkog, antropološkog i znanstvenog značenja.

Na području općine Medulin prisutni su ostaci kulturno-povijesne baštine koja svjedoči o povijesnim aktivnostima na predmetnom području. Ostaci materijalne baštine ukazuju na prapovijesnu naseljenost područja, a to su arheološka nalazišta neolitika na poluotoku Vižula i brdu Vrčevan, te nalazišta iz brončanog i željeznog doba Rt Punta Kašteja i Vrčevan. Osim toga, od izuzetnog značaja su i sakralni objekti na području Medulina i Premanture, odnosno svjetionik Porer, medulinske vjetrenjače, rimski kamenolom Cavae Romanae te otočić Fenoliga koji je značajan zbog nalazišta zbog nalazišta otisaka dinosaura koji su na tom prostoru živjeli prime 80-90 milijuna godina (Master plan održivog turizma općine Medulin, 2013.).

Arheološki park Vižula: Općina Medulin je 2016. godine prijavila projekt „Arheološki park Vižula“ na natječaj Europskog fonda za regionalni razvoj pod nazivom „Priprema i provedba Integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine.“ Cilj projekta bio je namijenjen oživljavanju duha prošlih antičkih vremena, te da kroz valorizaciju i obnovu kulturne baštine doprinese održivom društveno-gospodarskom razvoju Medulina kao prepoznatljivog odredišta kulturnog i povijesnog turizma.

U sklopu Arheološkog parka Vižula, koji je zamišljen da u njemu uživaju i odrasli i djeca, nalaze se dva ugostiteljska objekta, dječja igrališta, adrenalinski park, u kamenolomu je postavljena pozornica za različite događaje, a može se razgledati i antički vrt. Osim toga, u parku su postavljene pametne klupe, e-stablo te hot-spot točka, brojne informativne ploče (i na brajici) te taktilna mapa kružnog oblika (Medulin Riviera, 2022.).

Slika 28. Arheološki park Vižula

Izvor: Turistička zajednica općine Medulin (2022): Arheološki park Vižula., dostupno na [http://www.tzom.hr/hr/guide-medulin/villa-vizula/.](http://www.tzom.hr/hr/guide-medulin/villa-vizula/), pristupljeno 05.07.2022.

Na slici 28. prikazan je Arheološki park Vižula koji je zasjao u novom ruhu nakon detaljne obnove uz aktivnu participaciju povjesničara i konzervatora.

Specifičnost parka predstavlja i dostupnost usluge virtualne realnosti (engl. virtual reality) koja putem specijalnih naočala posjetiteljima pruža vizualizaciju raskošnih antičkih vila čiji ostaci su vidljivi i danas na području samog parka.

Medulinski malin: Na kraju Medulinske šetnice, na samoj rivi nalazi se vjetrenjača, popularni malin. Malin koji je izgrađen prije gotovo 140 godina, simbol je Medulina i čuvar njegove lučice. Njegovom obnovom, Medulin je dobio dodatnu povijesno kulturološku atrakciju, odnosno vjernu kopiju onog nekadašnjeg – vjetrenjače s kamenim toraćem. U njegovoj unutrašnjosti nalaze se razni predmeti potrebni za preradu brašna, kao i starine, godinama ostavljene zaboravljene na tavanima, koje su sada ponovno zasjale starim sjajem u obnovljenoj vjetrenjači (Medulin Riviera, 2022.).

Slika 29. Obnovljeni Medulinski malin

Izvor: Medulin Riviera (2021): Malin simbol Medulina i čuvar njegovog porta, dostupno na [https://www.medulinriviera.info/hr/attraction/malin-simbol-medulina-i-cuvar-njegovog-porta/.](https://www.medulinriviera.info/hr/attraction/malin-simbol-medulina-i-cuvar-njegovog-porta/), pristupljeno 05.07.2022.

Otok Fenoliga: Fenoliga je mali otočić koji se nalazi sjeverozapadno od Kamenjaka. Otok ima dimenzije od oko 150 m i dobro je poznat po tragovima dinosaurusu koje je otkrio austrijski paleontolog Adolf Bachofen-Echt 1974. godine. Postoji 146 tragova dinosaurusu raspoređenih na šest staza. Tragovi pripadaju vrstama dinosaurusu

Theropod i Sauropod i predviđaju se da su stari više od 90 milijuna godina. Kako na Fenoligi nisu pronađene kosti dinosaurusu, ovaj nalaz je vrlo važan za daljnje proučavanje regionalne faune dinosaurusu. Do otoka Fenoliga može se doći brodom ili kajakom (PremanturaNet, 2022.).

Slika 30. Tragovi dinosaurusu na otoku Fenoligi

Izvor: Premantura (2022):Fenoliga “The dinosaurs island” Premantura Kamenjak, dostupno na <https://www.premantura.net/item/fenoliga-the-dinosaurs-island-premantura-kamenjak/>., pristupljeno 05.07.2022.

Cave Romane: Cave Romane je stari rimski kamenolom u općini Medulin, preciznije u Vinkuranu, iz kojeg se vadio kamen za izgradnju pulske Arene. Kompleks kamenoloma sastoji se od ulaznog punkta, srušenih zgrada pilane (starija i novija

Slika 31. Ljetna pozornica Cave Romane

Izvor: RTL (2019):Atraktivan srpanj na Rocks&Stars @ Cave Romane festivalu, dostupno na <https://www.rtl.hr/vijesti-hr/novosti/zanimljivosti/kultura-i-zabava/3531449/atraktivan-srpanj-na-rocksstars-cave-romane-festivalu/>., pristupljeno 08.07.2022.

Kulturni turizam na području općine Medulin često je komplementaran i sa različitim turističkim manifestacijama, što zapravo predstavlja odgovor na želje i zahtjeve suvremenih turista. Na području općine Medulin možemo izdvojiti manifestacije poput (Turistička zajednica općine Medulin, 2022.):

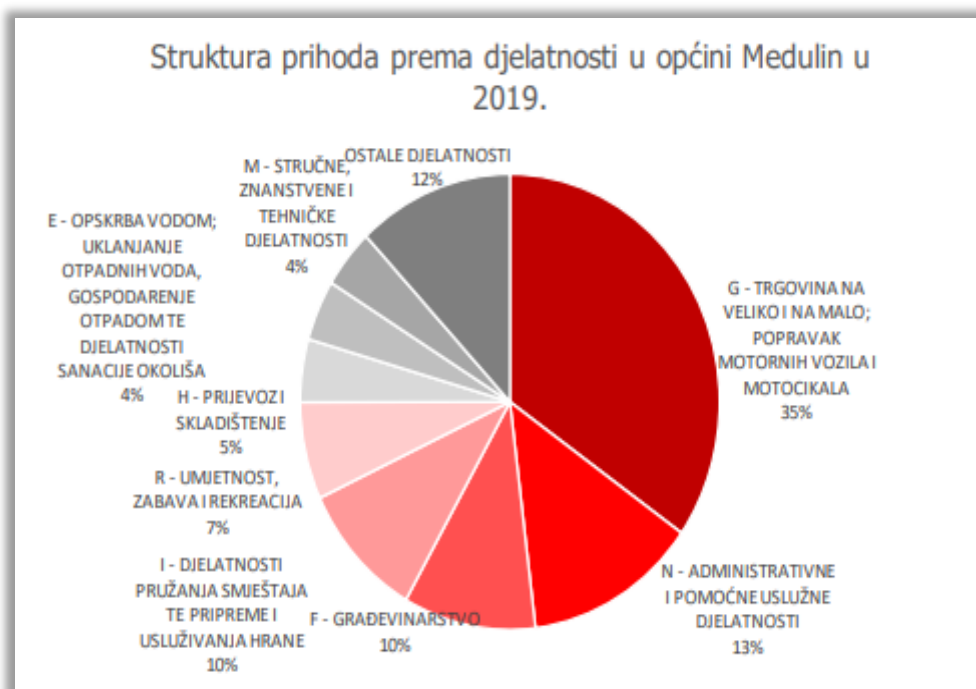
- ***Od mora do stola:*** Manifestacija je koja povezuje ribare i lokalne ugostitelje što također ukazuje i na pregršt kvalitetnih ribljih specijaliteta dostupnih na području same općine.
- ***Tear it up festival*** : Specifična manifestacija koja povezuje ribare i lokalne ugostitelje što također ukazuje i na pregršt kvalitetnih ribljih specijaliteta dostupnih na području same općine. Jedna od najatraktivnijih stvari u sklopu festivala jest i izložba posebnih klasičnih (eng. oldtimer) automobila.
- ***Craft Beer Festival:*** Svojim posjetiteljima nudi kušanje različitih vrsti zanatskih domaćih i stranih piva. Manifestacija ljubiteljima piva nudi i pregršt ukusne hrane što je popraćeno i velikim brojem koncerata. Manifestacija se održava izvan glavne sezone, te predstavlja izuzetno kvalitetan sadržaj za goste koji dolaze u tom razdoblju.

5.2. Pozitivni utjecaji selektivnog turizma na gospodarstvo općine Medulin

Gospodarstvo općine Medulin zasniva se na turističkom sektoru. U ukupnoj strukturi prihoda općine, turizam i povezani sektori u koje ubrajamo djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, građevinarstvo i umjetnost, zabavu i rekreaciju, čine gotovo trećinu prihoda općine. Važnost turizma za relativno malu općinu jest i jedno od njegovih glavnih svojstava, a to je njegov multiplikativan faktor. Povezanost srodnih djelatnosti izravno povećava stupanj involviranosti, a posljedično tomu i viši stupanj blagostanja na razini samog područja.

Globalni razvoj pandemije izazvane COVID – 19 infekcijom, još jednom je apostrofirao relativnu osjetljivost turističkog sektora, a samim time i negativne reperkusije na određeno područje koje se dobrim dijelom oslanja na turizam i njegovim srodnim djelatnostima.

Grafikon 1. Struktura prihoda prema djelatnosti u općini Medulin u 2019. godini

Izvor: Strategija razvoja općine Medulin 2021. -2027., Fakultet ekonomije i turizma dr. Mijo Mirković., 2021., dostupno na <https://www.tzomedulin.org/wp-content/uploads/2021/12/Ad4-Strategija-razvoja-turizma-Općine-Medulin-2021.-2027.g.-konacna-radna-verzija.pdf>, pristupljeno 08.07.2022.

Iz grafikona 1. razvidno je da je gospodarstvo općine Medulin visoko oslonjeno na turizam te se, ovisno o tumačenju prihoda i zaposlenih društva AHG u odnosu na gospodarstvo Medulina, može konstatirati da više od dvije trećine gospodarstva općine direktno i indirektno ovisi o turizmu.

Strategija usmjerena ka razvoju selektivnih oblika turizma koji se na području općine Medulin njeguju već nekoliko godina, predstavljala je pravovremeni odgovor na sve zahtjevnije turističke trendove što je također došlo do izražaja i za vrijeme trajanja nepovoljnih epidemioloških uvjeta uzrokovanih COVID – 19 infekcijom. Postotak popunjenost turističkog smještaja u ljetnim mjesecima nikada nije predstavljao problem općine. Međutim, pro aktivnom turističkom strategijom cilj je bio u većoj mjeri povezati turistički sektor sa ostalim gospodarskim djelatnostima i to prvenstveno onima koje su u određenom kontekstu izraženije u razdoblju turističke predsezona i posezone. Stoga, najveći je naglasak stavljen na aktivne oblike odmora obuhvaćene sportskom, zdravstvenom i kulturnom komponentnom. Sportskom komponentom obuhvaćen je veliki broj sportskih klubova od kojih u najvećem broju dominiraju oni nogometni,

atletski i triatlon klubovi, koji zahvaljujući raspoloživoj sportskoj infrastrukturi, nude sportašima idealne uvjete treniranja.

Kada govorimo o zdravstvenoj komponenti, selektivni turizam zapravo pruža mogućnost cjelogodišnjeg dolaska turista koji nisu ovisni o suncu i moru. Dolazak predmetnog profila turista vrlo često je vezan za stomatološkim uslugama, ali i wellness paketima koji su postali neizostavan dio hotelske ponude. Također, pohvalna je suradnja s Općom bolnicom Pula, s kojom je uspostavljena usluga dijalize, što omogućava dolazak onih turista sa izraženim zdravstvenim tegobama kojima je prijeko potrebna navedena usluga.

Nakon uređenja arheološkog parka Vižula, koji osim nazovimo klasičnih turista, postaje sve posjećenije mjesto učenika, studenata, arheologa i povjesničara, zaživjela je i kulturološka komponenta.

Turistička strategija općine Medulin usmjerena ka razvoju selektivnih oblika turizma, izrazito je zbog visokog stupanja uključenosti različitih dionika koji su izravno ili neizravno povezani sa turističkim sektorom. Broj stalnih zaposlenih u hotelijerstvu također je ovisan o priljevu turista. Smanjeni broj dolazaka, prvenstveno u predsezoni i posezoni, utječe na regulaciju i vrstu ugovora o radu, što dovodi do negativne fluktuacije hotelskih djelatnika u pronalasku novog zaposlenja, i stvaranja manjka radne snage. Nastavno navedenom, strategija turističke zajednice općine Medulin mora biti svrsishodno osmišljena, i to u kontekstu ljudskog faktora, neizostavnog u pružanju kvalitetne turističke usluge, ali i stvaranju još veće prepoznatljivosti općine kao turističke destinacije koja svojim posjetiteljima raznovrsni turistički sadržaj tijekom 365 dana u godini.

5.3. Perspektive daljnjeg razvoja selektivnog turizma u općini Medulin

Primjenom strategije usmjerene unapređenju daljnjeg turističkog razvoja i to u domeni selektivnog turizma u općini Medulin, potrebno je sagledati cjelovitu postojeću analizu koja uz one pozitivne aspekte, uključuje i one negativne koje mogu značajno utjecati na kvalitetnu implementaciju budućih razvojnih strategija.

U daljnjem razvoju općine Medulin kao poželjne turističke destinacije u domeni selektivnog oblika turizma, potrebna je aktivnija participacija mjerodavnih službi u sprječavanju bespravne gradnje, koja degradira zelene površine i narušava

arhitektonsku vizuru općine. Veoma je važna modernizacija komunalne infrastrukture, pogotovo kanalizacijskih sustava i zbrinjavanja otpada, jer postoji opravdana prijetnja od prekapacitiranosti kompletne općinske infrastrukture.

Iako već duži niz godina općina Medulin nosi epitet najturističnije općine u Hrvatskoj, propulzivno je usmjerena ka daljnjem iskorištavanju vlastitog potencijala u obogaćivanju turističke ponude što je svakako popraćenom i kretanjima potražnje na turističkom tržištu. Sedmogodišnje strategije razvoja (2021. – 2027.) općine Medulin, naglašava potrebu u podizanju kvalitete smještajnih kapaciteta na razinu četiri zvjezdice, što će posljedično i doprinijeti većoj iskorištenosti kreveta unutar smještajnih jedinica. Također, naglasak mora biti usmjeren i na podizanju estetike interijera i eksterijera, što podrazumijeva održavanje i oplemenjivanje infrastrukture u cilju većeg pozicioniranja općine kao zelene i održive destinacije.

Operativni program kao temelj u daljnjem razvoju selektivnog turizma unutar općine, u svom bi kontekstu trebao obuhvaćati četiri pravca, a to su podizanje kvalitete, srodne aktivnosti povezane sa „suncem i morem“ (op. a. proširiti sportsko rekreacijski kontekst koji se odnosi primjerice na usluge ronjenja, sportskog ribolova, vožnje kajakom i sl.) kroz povijesnu tematizaciju plaža. Nadalje, razvoj drugih turističkih proizvoda pri čemu je od posebne važnosti izgradnja biciklističkih i pješačkih staza, razvoj događanja s ciljem primarnog motiva dolaska gostiju, kreiranje novih točaka od interesa, odnosno provedba projekata daljeg razvoja infrastrukture za sport, aktivnosti i posebne interese.

Imajući na umu sve do sada rečeno, budući razvojni projekti općine temeljit će se na dodatnoj promociji projekta škole ribolova po uzoru na slične proizvode u Skandinaviji, izradi istarske Batane (po prijedlogu Lokalne akcijske grupe u ribarstvu), organizaciji škole plivanja za strance te profiliranja općine Medulin kao poželjne destinacije za transrodne i transeksualne osobe (engl. LGBT friendly destinacije). Također, izgradnjom Doma za umirovljenike i olimpijskog bazena u blizini hotela, Medulin bi se dodatno profilirao kao sportsko rekreacijsko središte čime bi se u zimskim mjesecima povećao interes kako plivačkih tako i vaterpolo klubova. Perspektive daljnjeg razvoja selektivnog turizma u općini Medulin moraju biti vođene principalima turističkog upravljanja koji podrazumijeva veću koordinaciju s aktivnostima klastera južne Istre i to u većoj mjeri nego što je to bilo slučaj dosada. Potreban je i ozbiljan ulazak u proces upravljanja kvalitetom za što će biti neophodna suradnja s istarskim TZ-om i klasterom

južne Istre te izrada nove marketinške platforme Medulina i južne Istre (Strategija razvoja općine Medulin 2021. -2027., 2022.).

5.4. Zaključci i prijedlozi za unapređenje oblike selektivnog turizma na području južne Istre

Južna Istra, bogata poviješću i prirodnim ljepotama, posjeduje glavne značajke koje već desetljećima privlače posjetitelje iz svih dijelova svijeta. Nezagađenost njezinog krajolika također pruža mogućnost popularizacije turističke ponude koja se temelji na različitim turističkim nišama, od sportskog, kulturnog, zdravstvenog, gastronomskog, enološkog, a u posljednje vrijeme i avanturističkog turizma. Razvijenost hotelskih lanaca, te sve veći postotak iznadprosječne kvalitete privatnih smještajnih jedinica, čine boravak na području južne Istre bezbrižnim. Upravo iz tog razloga brendiranje južne Istre obuhvaća široki spektar različitih aktivnosti specifičnih za određeno godišnje doba što posljedično doprinosi i dolasku različitih kategorija turista. Dugogodišnje brendiranje južne Istre doprinijelo je njezinoj većoj prepoznatljivosti i većem dolasku turista u predsezoni i posezoni, što je posebno vidljivo tijekom jeseni kada su intenzivirane marketinške aktivnosti vezane uz berbu maslina i proizvodnju maslinovog ulja, različitih sorti vina i gurmanskih delicija poput tartufa, što doprinosi i većoj prepoznatljivosti regije izvan njezinih administrativnih granica. Povoljni klimatski uvjeti te relativno zadovoljavajuća sportska infrastruktura, odavno su prepoznati kao neizostavna stanica sportaša u pripremnom razdoblju, što u velikoj mjeri omogućuje određenim hotelima nastavak poslovanja i izvan ljetnih mjeseci, a samim time i doprinosi zapošljavanju na neodređeno razdoblje turističkih djelatnika, čime se sprječava odljev djelatnika, prijeko potrebnih u osiguravanju kvalitetne turističke usluge. Različite kulturne manifestacije na velikom broju ljetnih pozornica i na trgovima, dodatna su vrijednost koja objedinjuje različite kategorije turista koji nakon sunčanja i mora, potpuni doživljaj unutar odabrane destinacije pronalaze u noćnim obilascima te izlascima. Takve manifestacije imaju značajnu ulogu u promociji turizma u svim njegovim segmentima, što se vrlo često manifestira i kroz dolazak posjetitelja i u različitim godišnjim dobima. Unapređenje selektivnih oblika turizma na području južne Istre, trebao bi svakako biti usmjereno prema podizanju kvalitete različite infrastrukture, i to s posebnim naglaskom na otvorenu („outdoor“) infrastrukturu u

domeni pješačkih trail, trekking te biciklističkih staza. Također, značajne aktivnosti trebale bi biti usmjerene ka brendiranju južne Istre kao "pet friendly" destinacije, s obzirom da statistika pokazuje da preko 40 posto obitelji ima kućne ljubimce, a s druge strane i zato jer 40 posto konkurentskih destinacija prima pse u smještajne objekte. Nadalje, značajan doprinos u boljoj vidljivosti južne Istre kao poželjne turističke destinacije u različitim segmentima selektivnog turizma, pruža Facebook i Instagram profil koji je Klaster južne Istre otvorio pod imenom South Istria, a na kojem se mogu dobiti informacije o svim lokalnim događajima i turističkim zajednicama uključenima u klaster, što svakako pridonosi većoj vidljivosti turističkog potencijala južne Istre, na čemu treba i dalje raditi.

6. ZAKLJUČAK

Istarska županija u gospodarskom smislu, jedna je od vodećih županija u Hrvatskoj. Dugogodišnji uspjeh Istre u turističkom kontekstu, vezan je prvenstveno nizom komparativnih prednosti koje se ponajviše očrtavaju u povijesnim i prirodnim ljepotama. Južna Istra je zahvaljujući primijenjenoj strategiji brendiranja na međunarodnom tržištu, izgradila imidž turističke destinacije koja osim klasične ponude kupališnog turizma, svim posjetiteljima pruža i diversificirane selektivne oblike turizma, a što je turističku ponudu učinilo stabilnom, jedinstvenom i konkurentnom. Različite promjene trendova na svjetskom tržištu, za svaku turističku destinaciju pa tako i za onu južne Istre, predstavljaju određene izazove koje iziskuju promptnu prilagodbu u cilju zadržavanja same konkurentnosti lokaliteta. S vremenom, postalo je jasno da se pretjeranim oslanjanjem na jedinstveni turistički proizvod koji se zasniva na suncu i moru, doprinosi relativno kratkoj turističkoj sezoni, koja se u sve većoj mjeri manifestira efektom masovnog turizma, koji u svojoj suštini generira i negativne reperkusije po okoliš. Upravo iz tog razloga, turistička strategija južne Istre već je dugi niz godina usmjerena prema promociji selektivnih oblika turizma, s velikim naglaskom na sportski, kulturološki i zdravstveni turizam koji značajno produžuju turističku predsezona i posezonu. Selektivni oblici turizma, imali su značajan utjecaj i na revitalizaciju nekad zapuštenih zaselaka i sela koji su postepeno postali tražene turističke destinacije posebno za ljubitelje avanturizma i sportskog adrenalina. Polivalentnost selektivne turističke ponude ima značajan utjecaj u generiranju veće prepoznatljivosti određenog područja, što je formula koja je pokazala značajne rezultate i na primjeru južne Istre, ali i unutar već etabliranih općina gdje se može izdvojiti ona medulinska kao dugogodišnji apsolutni turistički šampion. Općina Medulin, zahvaljujući proaktivnoj te pravovremenoj turističkoj strategiji, već duži niz godina bilježi značajno povećanje broja gostiju, posebice u mjesecima koji prethode vrhuncu ljetne turističke sezone.

S obzirom da se rekreacijskom sportu danas više nego ikada posvećuje velika pažnja i to prvenstveno iz razloga što tjelesna aktivnost ima pozitivne učinke na psihičko i fizičko stanje svakog pojedinca, faktori su koji ponajviše idu u prilog sve većoj potražnji selektivnih oblika turizma u različitim turističkim središtima, pa tako i onima na području općine Medulin. Još uvijek prisutna pandemija, i protuteža istoj koja

se prvenstveno zasniva na aktivnijem boravku u prirodi, stavila je još veći naglasak na prednosti bavljenja fizičkim aktivnostima koje zahvaljujući razvijenosti hotelskog smještaja i sportske infrastrukture, u zimskim mjesecima predstavljaju jedne od glavnih katalizatora u razvoju i promociji same općine.

Istraživanje je pokazalo kako južna Istra koja uključuje i općinu Medulin ima značajne daljnje razvojne potencijale i mogućnosti za razvoj selektivnih oblika turizma. Postoje realna očekivanja da će u godinama koje dolaze, selektivni turizam na prostoru južne Istre postati će još konkurentniji ukoliko u njegov razvoj budu uključeni razvojni projekti uz veću participaciju bespovratnih sredstava iz EU fondova namijenjenih oplemenjivanju različitih turističkih sadržaja. Detaljnom analizom tijekom rada koja se prvenstveno zasniva na povezanosti selektivnog turizma u ulozi katalizatora razvoja i promocije određenog lokaliteta, možemo zaključiti kako ne možemo odbaciti glavnu hipotezu koja je bila postavljena na samom početku ovoga rada, odnosno dolazi se do zaključka kako selektivni turizam kao protuteža masovnom turizmu, participativno doprinosi promociji i razvoju južne Istre.

LITERATURA

KNJIGE:

1. Bartoluci, M., Škorić, S., (2009.): Menadžment sportskog i nautičkog turizma. Karlovac: Veleučilište u Karlovcu, str. 110.
2. Bartoluci, M., Škorić, S., Stranešić, Z. (2016.): Sports tourism offer in Croatia. Zagreb: Poslovna izvrsnost, vol. 10, br. 2., str. 9.
3. Čavlek, N., Bartoluci M., Prebežac, D., Kesar O. (2011) Turizam: ekonomske osnove i organizacijski sustav. Zagreb: Školska knjiga
4. Douglas, N., Douglas, N., Derrett, R. (2001): Special Interest Tourism., John Wiley & Sons Australia, Ltd., Milton., 2001., str. 3
5. Hara, T. (2008). Quantitative Tourism Industry Analysis: Introduction to Inputoutput, Social Accounting Matrix., Modelling and Tourism Satellite Accounts. Oxford: Butterworth-Heinemann., str. 8.
6. Novelli, M. (2005): Niche Tourism – Contemporary issues, trends and cases, Elsevier Butterworth-Heinemann, Burlington, 1st edition, 2005., str. 23.
7. Jadrešić, V. (2010): Lice turizma, Od masovnog do selektivno-održivog turizma, Plejada 2010., str.176.
8. Kušen, E.(2002): Turistička atrakcijska osnova, Znanstvena edicija instituta za turizam, Zagreb 2002., str. 181 – 186.
9. Rabotić, B. (2013): Selektivni oblici turizma,. Visoka turistička škola strukovnih studija, Beograd, 2013., str. 189.
10. Vuković, B., (2010.): Turizam, budućnost mnogih iluzija., Plejada d.o.o., str. 36.

ČLANCI, STUDIJE, PUBLIKACIJE

1. HDC (2021) - Hotel&Destination Consulting:Strategija razvoja turizma južne Istre do 2027. godine, dostupno na https://www.infofazana.hr/wp-content/uploads/2022/03/Strategija-razvoja-turizma-Juzne-Istre-do-2027_prezentacija.pdf., pristupljeno 10.10.2022.
2. Hotel & Destination Consulting (2021): Strategija i operativni program rada TZ južne Istre do 2027. godine., dostupno na https://www.pulainfo.hr/wp/wp-content/uploads/2021/10/Strategija-razvoja-turizma-klastera-Juz%CC%8Cne-Istre-2021-2027_f_ispr.pdf., pristupljeno 10.03.2022.

3. Hrvatska turistička zajednica (2017): Hrvatska gastronomija., dostupno na https://www.htz.hr/sites/default/files/2018-02/Enogastro%20bro%C5%A1ura_HR_2017-18.pdf., pristupljeno 16.03.2022.
4. Iványi, A. (2011): Linkages between biodiversity and tourism., Ceeweb., 2011.
5. Keller, P., (2001.) Sport& tourism. Introductory report. World Conference on sport an Tourism. Sport Activites During the Outbound Holydays. Barcelona: World Tourism Organization, str. 50.
6. Luković, T. (2008). Selektivni turizam, hir, ili znanstveno istraživačka potreba, Acta turistica, br. 1, volume 2/2008., str. 51-74.
7. Ministarstvo turizma Republike Hrvatske (2017): Akcijski plan razvoja golf ponude., Institut za turizam., Golf Services j.d.o.o., dostupno na https://mint.gov.hr/UserDocsImages/AA_2018_c-dokumenti/180125_akcijski_golf.pdf., pristupljeno 14.03.2022.
8. Općina Medulin (2015): Strateški razvojni program općine Medulin za razdoblje 2015. do 2020., dostupno na <http://medulin.hr/wp-content/uploads/2016/12/Strate%C5%A1ki-plan-Op%C4%87ine-Medulin-2015-2020.pdf>, pristupljeno 10.10.2022.
9. Orlović, D., Minić, N., Tidić, L., Žagar, I (2017): Turizam medulinske rivijere., Printera Grupa d.o.o. Zagreb, travanj 2017, dstupno na <http://medulin.hr/monografija-povijesti-turizma-opcine-medulin-turizam-medulinske-rivijere/>., pristupljeno 28.03.2022.
10. Strategija razvoja općine Medulin 2021. -2027., Fakultet ekonomije i turizma dr. Mijo Mirković., 2021., dostupno na <https://www.tzomedulin.org/wp-content/uploads/2021/12/Ad4-Strategija-razvoja-turizma-Opcine-Medulin-2021.-2027.g.-konacna-radna-verzija.pdf>., pristupljeno 08.07.2022.
11. Turistička zajednica Istarske županije (2015): Master plan turizma istarske županije 2015. – 2025., Horwath HTL., dostupno na <https://www.istra.hr/hr/business-information/tzi/master-plan-turizma-istre>., pristupljeno 9.03.2022.
12. Turistička zajednica općine Medulin (2013): Master plan održivog turizma općine Medulin 2013. - 2018., Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet ekonomije i turizma Dr. Mijo Mirković., dostupno na <https://www.tzomedulin.org/wp->

content/uploads/2020/12/Strategija_Medulin2013-2018.pdf., pristupljeno 30.03.2022.

13. Turistička zajednica općine Medulin (2021): Strategija razvoja općine Medulin 2021. -2027., Fakultet ekonomije i turizma dr. Mijo Mirković., 2021., dostupno na <https://www.tzomedulin.org/wp-content/uploads/2021/12/Ad4-Strategija-razvoja-turizma-Opcine-Medulin-2021.-2027.g.-konacna-radna-verzija.pdf>., pristupljeno 28.05.2022.

INTERNET IZVORI

1. Arena Campsites (2022) Kamp Arena Stupice., dostupno na <https://www.arenacampsites.com/hr/kampovi-istra/kamp-arena-stupice>., pristupljeno 29.06.2022.
2. Arena Hotels (2022): Medulin football sports facilities, dostupno na https://www.arenahotels.com/datastore/filestore/30/AT_football_2016_web.pdf., pristupljeno 10.03.2022.
3. Arena Hotels (2022): Biciklizam, dostupno na <https://www.arenahotels.com/hr/ponuda/sport>, pristupljeno 28.06.2022.
4. Arena Hotels (2016): Otvorenje novog Golf Range Verudela, dostupno na <https://www.arenahotels.com/hr/novosti/otvorenje-novog-golf-range-verudela>., pristupljeno 14.05.2022.
5. Arena Hotels (2022): Comfort Zone SPACe - Arena Hotels Wellness., dostupno na <https://www.arenahotels.com/hr/ponuda/wellness>., pristupljeno 05.07.2022.
6. Izvor: Biker.hr (2015): Kulhavy groznica zatresla Premanturu., dostupno na <https://biker.hr/vijesti/kulhavy-groznica-zatresla-premanturu.html>., pristupljeno 02.07.2022.
7. Bjelavac, J i Silajdžić, I. (2016): Održivi turizam sa aspekta održivog razvoja, dostupno na <http://slidegur.com/doc/1339389/odr%C5%BEivi-turizam-je>, pristupljeno 08.03.2022.
8. Colours of istria (2022): Tradicija istarskog pršuta., dostupno na <https://www.coloursofistria.com/hr/gastronomija/istarska-jela/tradicija-istarskog-prsuta>., pristupljeno 05.06.2022.
9. EuroVelo 8., Mediterranean Route., dostupno na <https://en.eurovelo.com/ev8/croatia>., pristupljeno 18.03.2022.

10. Golf klub Pula (2022): Vježbalište., dostupno na <https://www.golfklub-pula.com/vjezbaliste/>., pristupljeno 10.05.2022.
11. Grad Pula (2018): Cave Romane postat će najpoželjnija antička pozornica na otvorenom, dostupno na <https://www.pula.hr/hr/novosti/detail/17151/cave-romane-postat-ce-najpozeljnija-anticka-pozornica-na-otvorenom/>., pristupljeno 30.03.2022.
12. Istarski.hr (2015): Medulin ponovno postao centar sportskog turizma, dostupno na <https://istarski.hr/node/16664-medulin-ponovno-postao-centar-sportskog-turizma.>, pristupljeno 03.07.2022.
13. Istria Bike (2022): 315 Medulin Rivijera., dostupno na http://www.istria-bike.com/hr/staze/popis_staza/3-ch-0?&l_over=1., pristupljeno 02.07.2022.
14. Jistra Adventures (2022): Kayaking., dostupno na <https://www.istra.hr/hr/dozivljaji/sport-i-outdoor/kayaking/kayaking-jistra-adventures>, pristupljeno 16.04.2022.
15. Jistra Adventures (2022): Sup izleti., dostupno na <https://jistra.com/hr/product/sup-tura-uz-zalazak-sunca/>, pristupljeno 16.04.2022.
16. Jutarnji List (2021): Istra dobila svoj prvi biciklistički vlak, prometovat će svaki dan na relaciji Pula- Buzet, dostupno na <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/istra-dobila-svoj-prvi-biciklisticki-vlak-prometovat-ce-svaki-dan-na-relaciji-pula-buzet-15108195>, pristupljeno 15.04.2022.
17. Kite Camp Istria (2022): Kitesurf., dostupno na <https://www.kitecampistria.com/destinations/istria/>, pristupljeno 10.03.2022.
18. Mamboistriano (2021): Zajedno krotimo zmajeve na raznim destinacijama., dostupno na <https://mamboistriano.com/2021/08/13/dean-boljun/>., pristupljeno 05.05.2022.
19. Medulin Riviera (2021): Malin simbol Medulina i čuvar njegovog porta, dostupno na <https://www.medulinriviera.info/hr/attraction/malin-simbol-medulina-i-cuvar-njegovog-porta/>., pristupljeno 05.07.2022.
20. Medulin Riviera (2022): Quad safari, dostupno na <https://www.medulinriviera.info/hr/attraction/quad-safari/>, pristupljeno 05.05.2022.

21. Medulin Rivijera (2022): Hotel Park Plaza Belvedere., dostupno na <https://www.medulinriviera.info/hr/accommodation/hotels/hotel-park-plaza-belvedere/>., pristupljeno 29.06.2022.
22. Medulin Riviera (2022): Padobranski tandem skok., dostupno na <http://m.medulinriviera.info/hr/offer/sport/tandem-skydiving/>., pristupljeno 02.07.2022.
23. My Destination istra (2022): Golf igralište Brijunima., dostupno na <https://www.istra.hr/hr/dozivljaji/sport-i-outdoor/golf/golf-igraliste-brijuni>., pristupljeno 15.05.2022.
24. Nacionalni park Brijuni (2022): 100. Obilježnica golfa na Brijunima., dostupno na <https://www.np-brijuni.hr/hr/planiraj-posjet/sport/golf>., pristupljeno 15.05.2022.
25. Općina Medulin (2022): Prirodna i kulturna baština općine Medulin., dostupno na <http://medulin.hr/opcina-medulin/#1456069358843-84919d59-36b6>., pristupljeno 17.03.2022.
26. Premantura (2022): Fenoliga "The dinosaurs island" Premantura Kamenjak, dostupno na <https://www.premantura.net/item/fenoliga-the-dinosaurs-island-premantura-kamenjak/>., pristupljeno 05.07.2022.
27. Regional Express (2016): Dušan Hajdinjak slavio ispred Aleša Modica i Alessandra Ballana na 1. GFNV, dostupno na <https://www.regionalexpress.hr/site/more/duan-hajdinjak-slavio-ispred-alea-modica-i-alessandra-ballana-na-1.-gfnv>., pristupljeno 02.07.2022.
28. RTL (2019): Atraktivan srpanj na Rocks&Stars @ Cave Romane festivalu, dostupno na <https://www.rtl.hr/vijesti-hr/novosti/zanimljivosti/kultura-i-zabava/3531449/atraktivan-srpanj-na-rocksstars-cave-romane-festivalu/>., pristupljeno 08.07.2022.
29. Smolčić, D. i Milohnić, I. (2018): Održivi razvoj i turizam, Sveučilište u Mostaru., Fakultet prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti, dostupno na <http://www.fpmoz.ba/pdf/Odrzivi%20razvoj%20i%20turizam%202014%20-%20dio.pdf>, pristupljeno 08.03.2022.
30. Turistička zajednica Istarske županije (2022): Sport i outdoor., dostupno na <https://www.istra.hr/hr/dozivljaji/sport-i-outdoor>., pristupljeno 10.03.2022.
31. Turistička zajednica Istarske županije (2022): Tradicija istarskog pršuta., dostupno na <https://www.istra.hr/hr/destinacije/fazana/dozivate/fazanska-skola-soljenja-sardela>., pristupljeno 26.05.2022.

32. Turistička zajednica općine Medulin (2022): Arheološki park Vižula., dostupno na <http://www.tzom.hr/hr/guide-medulin/villa-vizula/>., pristupljeno 05.07.2022.
33. Turistička zajednica općine Medulin (2022): <https://www.tzomedulin.org/onama/statistika/>., ožujak 2022.
34. World Tourism Organization (2005): Sustainable Tourism for Development Guidebook, dostupno na <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284415496>, pristupljeno 8.03.2022.
35. UNWTO (2022): Sustainable development., dostupno na <https://www.unwto.org/sustainable-development>., pristupljeno 9.03.2022.
36. Valamar Experience (2022): Pula., dostupno na <https://www.valamar-experience.com/hr/destinacije/istria/pula/>., pristupljeno 20.06.2022.
37. Vina Croatia (2022): Vina Istre., dostupno na <https://vinacroatia.hr/hrvatska-vina/primorska-hrvatska/istra/>., pristupljeno 16.03.2022.
38. Vina Trapan (2022): Podrum., dostupno na <http://trapan.hr/podrum/>., pristupljeno 25.05.2022.
39. Vinske ceste Istre (2020): Vinske ceste Istre., dostupno na <https://storymaps.arcgis.com/stories/7a2d6dd77ff049d3b6d2503e1f1f7347>., pristupljeno 25.05.2022.
40. WindSurf.net (2007): 8. Hallowind (1.11.-4.11.2007)., dostupno na <https://www.wsurf.net/cup07-hallowind.php>., pristupljeno 02.07.2022.

POPIS SLIKA

Slika 1. Instrumenti za implementaciju održivog razvoja	9
Slika 2. SWOT analiza u pružanju turističke usluge na području općine Medulin	13
Slika 3. Klaster južne Istre	16
Slika 4. Popis nogometnih terena na području općine Medulin	19
Slika 5. Mediteranska Euro velo ruta istarskog priobalja	20
Slika 6. Novouređeni vlak Istra bike and train	21
Slika 7. Istraživanje kajakom ljepota rta Kamenjaka	22
Slika 8. Istraživanje kajakom ljepota rta Kamenjaka	23
Slika 9. Team building izlet quad-ovima na rtu Kamenjak	24
Slika 10. Jedrenje na dasci i uz pomoć zmaja u Ližnjanu	25
Slika 11. Vježbalište Golf kluba Pula	26
Slika 12. Golf Range Verudela	26
Slika 13. Promotivni poster igranja golfa na Brijunima iz prošlog stoljeća	27
Slika 14. Golf igralište na Brijunima danas	28
Slika 15. Vinski podrum vinarije Trapan	31
Slika 16. Vinska cesta na potezu Valbandon - Vodnjan	32
Slika 17. Izvorni istarski proizvodi	33
Slika 18. Fažanska škola soljenja sardela u Fažani	34
Slika 19. Pulski Amfiteatar	35
Slika 20. Amblem općine Medulin uz geografski položaj same općine	37
Slika 21. Biciklistička staza 315 Medulin Riviera	45
Slika 22. Proglašenje pobjednika Granfondo Nevio Valčić u 2016. godine	46
Slika 23. Jaroslav Kulhavy, pobjednik Kamenjak Rocky Trails 2015. godine	46
Slika 24. Sandra Perković na priprema u Medulinu	47
Slika 25. Poznato natjecanje Hallowind u jedrenju na dasci u Premanturi	48
Slika 26. Padobranski tandem skok iznad područja općine Medulin	49
Slika 27. Comfort Zone Space Park Plaza Belvedere Medulin	50
Slika 28. Arheološki park Vižula	51
Slika 29. Obnovljeni Medulinski malin	52
Slika 30. Tragovi dinosaurusu na otoku Fenoligi	53
Slika 31. Ljetna pozornica Cave Romane	53

POPIS TABLICA

Tablica 1. Broj turističkih dolazaka po naseljima općine Medulin u razdoblju od 2017. do 2021. godine.....	38
Tablica 2. Broj turističkih noćenja po naseljima općine Medulin u razdoblju od 2017. do 2021. godine.....	39
Tablica 3. Ukupan broj noćenja u hotelima na području općine Medulin od 2017. -2021. g.	40
Tablica 4. Ukupan broj ostvarenih noćenja od strane privatnih iznajmljivača na području općine Medulin od 2017. - 2021. g.....	41
Tablica 5. Ukupan broj ostvarenih noćenja u kampovima na području općine Medulin od 2017. - 2021. g.	42

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Struktura prihoda prema djelatnosti u općini Medulin u 2019. godini	55
---	----

SAŽETAK NA HRVATSKOM JEZIKU

Turizam predstavlja složeni fenomen sa značajnim utjecajem na različite sfere gospodarstva i to prvenstveno poradi njegovog multiplikativnog efekta koji obuhvaća različiti spektar povezanih dionika. U posljednje vrijeme, na području južne Istre turizmu se postupa sa velikom pažnjom, i to prvenstveno s obzirom na sve veći postotak masovnog turizma koji je u određenim područjima postepeno negativno utječe na degradaciju i devastaciju okoliša.

Kao protuteža takvom fenomenu, te sve većem utjecaju potražnje za različitim turističkim doživljajima koji se razlikuju od onih standardno baziranih na suncu i moru, turističke strategije usmjerene su u propulzivnom izmjenom određenih turističkih sadržaja, koji se u posljednje vrijeme u sve većoj mjeri odnose na različite selektivne oblike turizma. Južna Istra u koju je obuhvaćena i općina Medulin, pravodobno se prilagodila novim tržišnim trendovima što se posljedično odrazilo i na razvoju alternativnih turističkih ponuda usmjerenih aktivnom vidu odmora u kojima dominiraju sportsko – rekreacijski, kulturni te eno – gastronomski turizam.

Zahvaljujući bogatoj povijesti, prirodnim ljepotama te prepoznatljivim autohtonim delicijama, u velikoj mjeri pospješuju popularizaciju te razvoju cjelokupne regije što je u velikoj mjeri popraćeno točno ciljanim strategijama koje su usmjerene u razdobljima turističke predsezone i posezone, čime se i pospješuje cjelogodišnji turizam područja, s naglaskom na održivi razvoj koji dugoročno postaje neupitna misija svakog turističkog središta, pa tako i onoga južne istre s naglaskom i na onaj općine Medulin.

Ključne riječi: Južna Istra, općina Medulin, selektivni oblici turizma, održivi razvoj.

SAŽETAK NA ENGLESKOM JEZIKU (SUMMARY)

Tourism is a complex phenomenon with a significant impact on various spheres of the economy, primarily due to its multiplicative effect, which includes a different range of related stakeholders. Recently, in the area of southern Istria, tourism is treated with great care, primarily because the growing percentage of mass tourism in certain areas is gradually negatively affecting the degradation and devastation of the environment.

As a counterbalance to such phenomenon, tourism strategies are aimed at propulsive changes in certain tourist facilities, which have recently related to a different selective forms of tourism. Southern Istria, which includes the municipality of Medulin, has timely adapted to a new market trends, which has been reflected in the development of alternative touristic offers, dominated by recreational sports activities, cultural and eno - gastronomic events.

Thanks to its rich history, natural beauty and recognizable indigenous delicacies, there is a considerably enhance popularization and development of the entire region, which is largely accompanied by well-targeted strategies aimed at pre and post tourist season, which enhances sustainable development, that becomes an unquestionable mission of every tourist center, including that one like in the southern Istria with an emphasis on the municipality of Medulin.

Key words: *Southern Istria, Medulin municipality, selective forms of tourism, sustainable development.*